

MİLLETLERARASI ANDLAŞMA

Karar Sayısı : 2009/15272

Stokholm'de imzalanan ve 2/4/2009 tarihli ve 5871 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Stokholm Sözleşmesi"nin onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 7/7/2009 tarihli ve HUMŞ/790 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 14/7/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abdullah GÜL

CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

C. ÇİÇEK

B. ARINÇ

A. BABACAN

M. AYDIN

Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Devlet Bak. ve Başb. Yrd.
Devlet Bakanı

H. YAZICI

F. N. ÖZAK

E. GÜNAY

F. ÇELİK

Devlet Bakanı

Devlet Bakanı

Devlet Bakanı V.

Devlet Bakanı

E. BAĞIŞ

Devlet Bakanı

S. A. KAVAF

Devlet Bakanı

C. YILMAZ

Devlet Bakanı

S. ERGİN

Adalet Bakanı

M. V. GÖNÜL

Milli Savunma Bakanı

B. ATALAY

İçişleri Bakanı

A. DAVUTOĞLU

Dışişleri Bakanı

M. ŞİMŞEK

Maliye Bakanı

N. ÇUBUKÇU

Milli Eğitim Bakanı

M. DEMİR

Bayındırlık ve İskân Bakanı

R. AKDAĞ

Sağlık Bakanı

R. AKDAĞ

Ulaştırma Bakanı

M. M. EKER

Tarım ve Köy İşleri Bakanı

Ö. DİNÇER

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

N. ERGÜN

Sanayi ve Ticaret
Bakanı

T. YILDIZ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

E. GÜNAY

Kültür ve Turizm Bakanı

V. EROĞLU

Çevre ve Orman Bakanı

KALICI ORGANİK KİRLETİCİLERE İLİŞKİN STOKHOLM SÖZLEŞMESİ

Bu Sözleşmenin Tarafları,

Kalıcı organik kirleticilerin zehirli özelliklere sahip olduğunu, doğada ayrışmaya karşı direnç gösterdiklerini, biyolojik olarak birikim yaptıklarını, hava, su ve göçmen türler aracılığıyla uluslararası sınırların ötesine taşındıklarını ve karasal ve su ekosistemlerinde birikerek, salıverilme noktalarından çok uzaklarda birikim yaptıklarını **teşhis ederek,**

Başta gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere, kalıcı organik kirleticilere maruz kalmalardan kaynaklanan sağlık sorunlarının, özellikle kadınlar üzerindeki ve onlar aracılığıyla gelecek nesiller üzerindeki olumsuz etkilerinin **bilincinde olarak,**

Kuzey Kutup ekosistemlerinin ve buralarda yaşayan yerli toplumların, kalıcı organik kirleticilerin biyobüyütme özellikleri nedeniyle risk altında olduklarını ve geleneksel gıdalarının kirlenmesinin bir kamu sağlığı sorunu olduğunu **kabul ederek,**

Kalıcı organik kirleticilere ilişkin küresel bir eylemin gerekliliğinin **bilincinde olarak,**

Birleşmiş Milletler Çevre Programı Yönetim Konseyinin, kalıcı organik kirleticilerin çevreye salıverilmelerini ve boşaltılmalarını azaltacak ve/veya ortadan kaldıracak önlemler yoluyla insan sağlığı ve çevreyi korumaya yönelik uluslararası eylem başlatılmasına ilişkin 7 Şubat 1997 tarih ve 19/13 C sayılı kararını **dikkate alarak,**

Uluslararası Ticarete Konu Olan Belirli Tehlikeli Kimyasal Maddeler ve Pestisitler için özellikle Ön Bildirim ve Onay Sürecine ilişkin Rotterdam Sözleşmesi ve Tehlikeli Atıkların Sınırdışı Taşınımının ve Bertarafının Kontrolüne ilişkin Basel Sözleşmesi ve bu Sözleşmenin 11. maddesi çerçevesinde geliştirilen bölgesel anlaşmalar da dahil olmak üzere, ilgili çevre sözleşmelerinin ilgili hükümlerini **anımsayarak,**

Ayrıca Rio Çevre ve Kalkınma Bildirgesi tedbirlerini ve Gündem 21'in ilgili hükümlerini **anımsayarak,**

Tüm Tarafların kaygılarının temelinde ihtiyatlılığın yer aldığını ve bu kavramın Sözleşmede mevcut olduğunu **kabul ederek,**

Bu Sözleşme ile ticaret ve çevre alanındaki diğer uluslararası anlaşmaların karşılıklı olarak birbirini desteklediklerini **tanıyarak,**

Devletlerin, Birleşmiş Milletler (BM) genel ilkeleri ve uluslararası hukuk kaideleri çerçevesinde; kendi egemen kaynaklarını, çevre ve kalkınma politikaları dahilinde kullanmaya hakkı bulunduğunu ve yetkisi veya kontrolü altındaki faaliyetlerin, ulusal sınırların ötesinde diğer ülkelerin çevre veya bölgelere zarar vermeyeceğini güvence altına almak yükümlülüğünün olduğunu **teyit ederek,**

Gelişmekte olan ülkelerin ve özellikle bunların arasında en az gelişmiş olanlar ile ekonomik dönüşüm sürecindeki ülkelerin koşullarını ve özel şartlarını, bilhassa kimyasal maddelerin yönetimine ilişkin ulusal kapasitelerinin, teknoloji transferi, mali ve teknik yardım sağlanması ve Taraflar arasında işbirliğinin teşvik edilmesi yoluyla güçlendirilmesi gerektiğini **dikkate alarak,**

Barbados'ta 6 Mayıs 1994 tarihinde kabul edilen Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletlerinin Sürdürülebilir Kalkınması için Eylem Programını **bütünüyle dikkate alarak,**

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kendilerine özgü yeteneklerini ve ülkelerin aynı zamanda Çevre ve Kalkınma Rio Bildirgesinin 7. ilkesinde belirtilmiş ortak ancak farklılık gözetilen sorumluluklarını **not ederek,**

Özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin, kalıcı organik kirleticilerin salıverilmesi ve boşaltımlarının azaltılması ve/veya ortadan kaldırılmasının gerçekleştirilmesine önemli katkılarda bulunabileceğini **kabul ederek,**

Kalıcı organik kirletici imalatçıların kendi ürünlerinin neden olduğu olumsuz etkileri azaltma sorumluluğunu üstlenme ve kullanıcılara, Hükümetlere ve kamuoyuna bu kimyasal maddelerin tehlikeli özellikleri konusunda bilgi sağlamanın önemini **altını çizerek,**

Kalıcı organik kirleticilerin yaşam döngülerinin her aşamasında neden oldukları olumsuz etkilere mani olmak için önlemlerin alınması gereğinin **bilincinde olarak,**

Rio Çevre ve Kalkınma Bildirgesinin 16. ilkesinde ifade edilen ulusal yetki sahiplerinin, esas itibarıyla kirleticilerin yol açtığı masrafları kamu yararını gözeterek ve uluslararası ticaret ve yatırımların yapısını bozmadan üstlenmeleri yaklaşımını dikkate alarak, çevresel harcamaların içkenleştirilmesi ve ekonomik araçların kullanımını teşvik etmeyi hedeflemenin gerektiğini ifade eden söz konusu bildirgenin 16. ilkesini tekrar **teyit ederek,**

Pestisitler ve sanayide kullanılan kimyasal maddeler için düzenleyici ve değerlendirici programları bulunmayan Tarafları, bunları geliştirmeye **teşvik ederek,**

Kimyasal maddelerin geliştirilmesinde, çevreyle uyumlu alternatif usullerin ve kullanmanın önemini **tanıyarak**,

İnsan sağlığını ve çevreyi kalıcı organik kirleticilerin zararlı etkilerinden korumakta **kararlı olarak**,

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

Madde 1

Amaç

Bu Sözleşmenin amacı, Rio Çevre ve Kalkınma Bildirgesinin 15. ilkesinde belirlenen önleyici yaklaşım çerçevesinde, insan sağlığı ve çevreyi kalıcı organik kirleticilerden korumaktır.

Madde 2

Tanımlar

Bu Sözleşmenin amaçları bakımından:

(a) ‘Taraf’ bu Sözleşmeye bağlı olmayı kabul etmiş ve kendisi için bu Sözleşme yürürlükte olan bir Devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü anlamına gelir.

(b) ‘Bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü kavramı belirli bir bölgenin egemen devletleri tarafından oluşturulan ve üye Devletlerin bu Sözleşme kapsamındaki konulara ilişkin yetkilerini aktarmış oldukları ve kendi içsel kaidelerine uygun olarak bu Sözleşmeyi imzalama, onaylama, kabul etme, tasdik etme veya bu Sözleşmeye katılmaya tam olarak yetkilendirilmiş örgüt anlamına gelir;

(c) Katılan ve oy veren Taraflar, toplantıda hazır bulunarak olumlu veya olumsuz oy kullanan Taraflar anlamına gelir.

Madde 3

Kasıtlı üretim ve kullanımdan salıverilmeyi azaltıcı veya ortadan kaldırıcı önlemler

1. Her bir taraf:

(a) Aşağıdakileri yasaklayacak ve/veya ortadan kaldırmak için gerekli yasal ve idari önlemleri alacaktır:

(i) Ek A'da listelenen ve adı geçen Ek'in hükümlerine tabi olan kimyasal maddelerin üretimi ve kullanımı; ve

(ii) Ek A'da listelenen kimyasal maddelerin 2. fıkra hükümlerine uygun olarak ithalatı ve ihracatı; ve

(b) Ek B'de listelenen kimyasal maddelerin üretimi ve kullanımını adı geçen Ek'te yer alan hükümlere uygun olarak sınırlandıracaktır.

2. Her bir taraf şunları sağlamak için gerekli tedbirleri alacaktır:

(a) Ek A veya Ek B'de listelenen bir kimyasal madde yalnızca şu durumlarda ithal edilebilecektir:

(i) 6. Maddenin 1. fıkrası (d) bendinde belirtilen çevreyle uyumlu şekilde; veya

(ii) Bir Tarafa, Ek A veya Ek B'de izin verilen bir kullanım veya amaç için;

(b) Ek A'da yer alan ve üretimi veya kullanımı için özel bir muafiyetin geçerli olduğu herhangi bir kimyasal maddenin veya Ek B'de yer alan ve üretimi

veya kullanımını için özel bir muafiyet veya kabul edilebilir amacın geçerli olduğu herhangi bir kimyasal maddenin, mevcut uluslararası ön bildirimli onam belgelerindeki ilgili hükümler dikkate alınmak suretiyle, ihracı yalnızca şu hallerde yapılacaktır:

(i) 6. Maddenin 1. fıkrası (d) bendinde belirtildiği gibi çevreyle uyumlu olarak bertaraf edilmesi amacıyla;

(ii) Ek A veya Ek B'ye göre belirli bir kimyasal maddeyi kullanılmasına izin verilen bir Tarafın kullanımını amacıyla; veya

(iii) Söz konusu ihracatın ihraç eden Tarafa yıllık ruhsatlandırmada bulunacak olan ve bu Sözleşmeye taraf olmayan herhangi bir Devlete yapılması durumunda; böyle bir ruhsatlandırma kimyasal maddenin amaçlanan kullanım biçimini belirtecek ve kimyasal maddeye ilişkin olarak, ithal eden Devletin şu hususları yerine getireceğine ilişkin beyanını içerecektir:

a. İnsan sağlığı ve çevreyi, salıverilmeleri en aza indirmek veya önlemek için gerekli önlemleri almak suretiyle korumak;

b. 6. Maddenin 1. fıkrası hükümlerine uymak; ve

c. İlgili olduğu durumlarda, Ek B'nin II. Bölümünün 2. fıkrası hükümlerine uymak.

Bu ruhsatlandırma ayrıca yasalar veya düzenleyici belgeler, veya idari veya politika yönetmek gibi ilgili uygun tüm destekleyici belgeleri de içerecektir. İhraç eden Taraf, ruhsatı aldığı tarihten itibaren altmış gün içinde Yazmanlığa gönderecektir.

(c) Ek A'da listelenen ve üretim ve kullanımını için özel muafiyetlerin bir Taraf için artık geçerli olmadığı bir kimyasal, 6. Madde 1. fıkrası (d) bendinde

yer alan çevreyle uyumlu bertaraf amaçlı olması hali hariç, o Taraf (Devlet) tarafından ihraç edilmeyecektir;

(d) Bu fıkranın amaçları doğrultusunda “Sözleşmeye Taraf Olmayan Devlet” kavramı, belirli bir kimyasal maddeye ilişkin olarak, o kimyasal madde bakımından Sözleşme ile bağlı olmayı kabul etmemiş bir Devlet veya bölgesel ekonomik örgütü de içerecektir.

3. Yeni pestisitler veya sanayide kullanılan yeni kimyasal maddeler için bir ya da daha fazla düzenleyici ve tahakkuk planına sahip her bir Taraf, Ek D’nin 1. fıkrasında yer alan kriterleri dikkate alarak, kalıcı organik kirletici özellikleri gösteren yeni pestisitler veya sanayide kullanılan yeni kimyasal maddelerin üretimi veya kullanımını önleme amacıyla kontrol altına alınması için düzenleyici hükümler getirecektir.

4. Yeni pestisitler veya sanayide kullanılan yeni kimyasal maddeler için bir veya daha fazla düzenleyici ve tahakkuk planına sahip her bir Taraf, gerekli hallerde, halen kullanımda bulunan pestisitler veya sanayide kullanılan kimyasal maddelerin değerlendirmesini yaparken Ek D’nin 1. fıkrasındaki kriterleri, bu planlar dahilinde dikkate alacaktır.

5. Sözleşmede aksi belirtilen haller hariç, 1. ve 2. fıkralardaki hükümler laboratuvar ölçeğindeki araştırma için veya bir referans standardı olarak kullanılacak kimyasal madde miktarları için geçerli değildir.

6. Ek A’ya göre özel bir muafiyete veya Ek B’ye göre özel bir muafiyet veya kabul edilebilir amaca sahip herhangi bir Taraf, bu muafiyet veya amaç altında yapılan herhangi bir üretim veya kullanımı insanların söz konusu maddeye maruz kalmalarına mani olacak ve maddenin salıverilmesini önleyecek veya en aza indirecek bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlayacak gerekli önlemleri alacaktır. Normal kullanım koşulları altında çevreye kasıtlı

salıverilmesini içeren, muafiyet kapsamındaki kullanımlar veya kabul edilebilir amaçlar halinde, salıverilme, herhangi bir uygulanabilir standardı ya da yönergeyi dikkate alarak, mümkün olan en düşük boyutta gerçekleştirilecektir.

Madde 4

Özel muafiyetler Sicili

1. Ek A'da veya Ek B'de listelenen özel muafiyetlere sahip olan Tarafları belirlemek amacıyla bir sicil oluşturulacaktır. Bu sicil, Ek A veya Ek B'de yer alan ve bütün Taraflarca kullanılabilen olan hükümlerden yararlanacak Tarafları göstermeyecektir. Sicil Yazmanlığı tarafından tutulacak ve kamuoyuna açık olacaktır.

2. Sicilde şunlar yer alacaktır:

(a) Özel muafiyet tiplerinin Ek A veya Ek B'den kopyalanan bir listesi;

(b) Ek A veya Ek B altında listelenen özel muafiyete sahip Tarafların bir listesi; ve

(c) Kayıtlı özel muafiyetin sona erme tarihlerinin bir listesi.

3. Herhangi bir Devlet, Sözleşmeye Taraf haline geldiğinde, Yazmanlığa yazılı olarak bildirimde bulunarak, Ek A veya Ek B'de listelenen özel muafiyet tiplerinden biri veya daha fazlası için kayıt yaptırabilecektir.

4. Sicilde, bir Tarafça daha erken bir tarih belirtilmemiş veya 7. fıkra uyarınca bir uzatma verilmemiş olması şartıyla, belirli bir kimyasal maddeye ilişkin bütün özel muafiyet kayıtları, bu Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihinden beş yıl sonra sona erecektir.

5. Taraflar Konferansı ilk toplantısında Sicile yapılan kayıtların gözden geçirilmesi süreci hakkında karar alacaktır.

6. Sicildeki bir kaydın gözden geçirilmesinden önce, ilgili Taraf, Yazmanlığa söz konusu muafiyet kaydı için gereksiniminin devam ettiğini doğrulayacak bir rapor sunacaktır. Bu rapor Yazmanlık tarafından bütün Taraflara dağıtılacaktır. Bir kaydın gözden geçirilmesi, mevcut tüm bilgilere dayalı olarak yapılacaktır. Bundan sonra Taraflar Konferansı ilgili tarafa uygun gördüğü durumlarda, bu yönde tavsiyelerde bulunabilecektir.

7. Taraflar Konferansı, ilgili Tarafın talebi üzerine, bir özel muafiyetin sona erme tarihinin beş yıllık bir süreye uzatılmasına karar verebilir. Taraflar Konferansı kararını verirken, gelişmekte olan Taraf ülkeler ve ekonomik geçiş sürecindeki Tarafların özel durumlarını öncelikle dikkate alacaktır.

8. Bir Taraf, herhangi bir zamanda, Sicilden bir özel muafiyeti, Yazmanlığa yazılı bir bildirimde bulunarak geri çekebilir. Bu geri çekme, bildirimde belirtilen tarihten itibaren geçerli olacaktır.

9. Belirli bir tip özel muafiyet için, herhangi bir Tarafın kayıtlı olmaması halinde, o özel muafiyete ilişkin olarak yeni bir kayıt yapılmayabilir.

Madde 5

Kasıtsız üretimden kaynaklanan salıverilmelerin azaltılması veya ortadan kaldırılması için önlemler

Her bir Taraf, her bir kimyasal maddenin Ek C’de listelenen antropojenik kaynaklar kökenli toplam salıverilmelerini azaltmak, bunları süreklilik halinde en az seviyeye indirmek ve mümkün olduğu hallerde tamamen ortadan kaldırılması hedefiyle, azaltılması için en azından aşağıdaki önlemleri alacaktır:

(a) Ek C’de listelenen kimyasal maddelerin salıverilmelerini belirlemek, karakterize etmek için ele alacak ve (b) ila (e) bentlerin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla düzenlenmiş olan bir eylem planını veya uygun olduğu hallerde, bir bölgesel veya alt bölgesel eylem planını, bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde oluşturacak ve bu planı daha sonra 7. Madde de belirtilen uygulama planının bir parçası olarak uygulamaya koyacaktır. Bu eylem planı aşağıdaki unsurları içerecektir:

(i) Mevcut ve gelecek için tahmin edilen salıvermelerin, Ek C’de belirlenen kaynak kategorileri dikkate alınmak suretiyle oluşturulacak kaynak envanterlerinin tutulması ve salıverilme tahminleri dahil olmak üzere, değerlendirilmesi;

(ii) Tarafın bu tür salıverilmelere ilişkin mevzuatının ve politikalarının etkinliğinin değerlendirilmesi;

(iii) Bu fıkradaki yükümlülükleri yerine getirmeye yönelik ve (i) ve (ii)’deki değerlendirmeleri dikkate alan stratejiler;

(iv) Bu stratejilere ilişkin ve bu stratejiler doğrultusunda bilinçlenmeyi sağlayacak olan öğretim ve eğitim faaliyetlerini teşvik edecek adımlar;

(v) Söz konusu stratejilerin ve bu fıkradaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi yönündeki başarılarının her beş yılda bir gözden geçirilmesi; bu tür gözden geçirme ve değerlendirmelerin 15. Madde uyarınca sunulacak raporlara dahil edilmesi;

(vi) Eylem planının uygulanması için, planda belirlenen stratejiler ve önlemleri içeren, bir takvim;

(b) Kısa zamanda gerçekçi ve anlamlı bir salıverilme azaltımına dair belirtilerin kaynakta bertarafını sağlayacak, mevcut, uygulanabilir ve pratik önlemlerin uygulanmasını teşvik etmek;

(c) Ek C’de listelenen önleme ve salıvermelerin azaltımını sağlayan tedbirler hakkındaki genel yönlendirici ilkeler ve Taraflar Konferansı kararıyla benimsenecek yönlendirici ilkeler göz önüne alınarak, Ek C’de listelenen kimyasal maddelerin oluşumunun ve salıverilmelerinin önlenmesi amacıyla ikame ve tadil edilen malzemelerin, ürünlerin ve süreçlerin geliştirilmesini teşvik etmek ve uygun hallerde kullanımını zorunlu kılmak;

(d) Bir tarafın öncelikle Ek C’nin II. Bölümünde belirlenen kaynak sınıflandırmalarına odaklanarak; eylem planında söz konusu eylemi gerekli olarak belirlemiş olması halinde, kaynak sınıflandırmaları içindeki yeni kaynaklar için mevcut en iyi tekniklerin teşvik edilmesi ve, Tarafın kendi eylem planı uygulama takvimi ile uyumlu olarak, kullanımının şart koşulması. Her halükarda, söz konusu Ek’in II. Bölümünde listelenen yeni kaynaklar için mevcut en iyi tekniklerin kullanılması şartı, uygulanabilecek kadar kısa süre içinde, ancak her Sözleşmenin o Taraf için yürürlüğe girmesinden itibaren dört yılı geçmemek üzere aşamalı olarak uygulamaya sokulacaktır. Taraflar, belirlenen sınıflamalar için en iyi çevresel uygulamaların kullanımını teşvik edeceklerdir. Taraflar, mevcut en iyi teknikler ve en iyi çevresel uygulamaları kullanırken, sözü edilen Ek’te yer alan önleme ve salıverilmelerin azaltımı önlemlerini ve bunlar hakkındaki genel yönlendirme ve Taraflar Konferansı kararıyla benimsenecek mevcut en iyi teknikler ve en iyi çevresel yönetim uygulamaları yol gösterici ilkeleri dikkate almalıdır;

(e) Kendi eylem planına uygun olarak şu alanlarda mevcut en iyi tekniklerin ve en iyi çevresel uygulamaların kullanımını teşvik etmek:

(i) Ek C'nin II. Bölümünde ve söz konusu Ek'in III. Bölümünde listelenen kaynak sınıflandırmaları içinde kalan mevcut kaynaklar için; ve

(ii) Ek C'nin III. Bölümünde listelenmiş kaynak sınıflandırmaları içinde kalıp, bir Tarafın (d) bentlerinde ele almadığı yeni kaynaklar için.

Taraflar, mevcut en iyi teknikler ve en iyi çevresel uygulamaları kullanırken, sözü edilen Ek C'de yer alan önleme ve salıverilmelerin azaltımı önlemleri hakkındaki genel yönlendirme ve Taraflar Konferansı kararıyla benimsenecek mevcut en iyi teknikler ve en iyi çevresel uygulamalar yol gösterme ilkeleri olarak dikkate alınmalıdır;

(f) Bu fıkranın ve Ek C'nin amaçları bakımından:

(i) 'Mevcut en iyi teknikler'; faaliyetlerin geliştirilmesinde en etkili ve en ileri aşamaları ve bunların, Ek C'nin I. Bölümünde listelenen kimyasal maddelerin salıverilmelerinin ve onların bir bütün olarak çevre üzerindeki etkilerinin önlenmesi ve bunun uygulanabilir olmadığı yerlerde, genel olarak azaltılması için tasarlanmış salıverilme sınırlamaları için ilkesel bir temel oluşturan özel birtakım tekniklerin pratik yönden uygunluğunu gösteren uygulama yöntemleri anlamına gelmektedir. Bu bağlamda:

(ii) 'Teknikler' hem kullanılan teknolojiyi, hem de teçhizatın tasarım, inşa edilme, bakım, işletim ve söküm biçimini kapsamaktadır;

(iii) 'Mevcut' teknikler, kullanıcının yararlanabileceği ve maliyetleri ve faydaları göz önüne alındığında, ilgili sanayi sektöründe ekonomik ve teknik bakımdan uygulanabilir şartlar altında kullanılmalarına olanak tanıyan bir ölçekte geliştirilmiş teknikler anlamına gelir; ve

(iv) 'En iyi', çevrenin bir bütün olarak genelde yüksek bir düzeyde korunmasını sağlayan en etkin anlamına gelir;

(v) ‘En iyi çevresel uygulamalar’ çevresel kontrol önlemleri ve stratejilerinin en uygun bileşiminin uygulanması anlamına gelir;

(vi) ‘Yeni kaynak’, herhangi bir yapılandırma veya önemli değişikliğin aşağıdaki tarihlerden, en azından bir yıl sonra meydana geldiği bir kaynak anlamına gelir:

a. Bu Sözleşmenin ilgili Taraf için yürürlüğe girdiği tarih; veya

b. Ek C’de, kaynağın bu değişiklik yoluyla bu Sözleşme hükümlerine tabi hale gelmesine neden olan bir değişikliğin, ilgili Taraf için yürürlüğe girdiği tarih.

(g) Bu fıkra kapsamında sınır salıverilme değerleri veya performans standartları bir Tarafça, Tarafın mevcut olan en iyi tekniklere ilişkin taahhüdünü yerine getirme amacıyla kullanılabilir.

Madde 6

Stoklardan ve atıklardan salıvermenin azaltılması veya ortadan kaldırılmasına yönelik önlemler

1. Her bir taraf Ek A veya Ek B’de listelenen kimyasal maddelerden oluşan veya bunları içeren stokların ve, atık haline geldiğinde Ek A, B veya C’de listelenen bir kimyasal maddeden oluşan, böyle bir kimyasal maddeyi içeren veya bu gibi maddelerle kirlenmiş ürünler ve nesnelere dahil olmak üzere atıkların, insan sağlığını ve çevreyi koruyucu bir biçimde yönetilmelerini güvence altına almak amacıyla şunları yapacaktır:

(a) Şunları belirlemek için uygun stratejiler geliştirmek:

(i) Ek A veya B’de listelenen bir kimyasal maddeden oluşan veya böyle bir kimyasal maddeyi içeren stoklar; ve

(ii) Ek A, B veya C’de listelenen bir kimyasal maddeden oluşan, böyle bir kimyasal maddeyi içeren veya böyle bir kimyasal maddeyle kirlenmiş, kullanımı olan veya atık ürünler ve maddeler;

(b) Ek A veya Ek B’de listelenen kimyasal maddelerden oluşan veya bu kimyasal maddeleri içeren stokları (a) bentlerinde ifade edilen stratejiler temelinde, uygulanabilir olduğu ölçüde belirlemek;

(c) Stokları, uygun olduğu ölçüde, güvenli, verimli ve çevreyle uyumlu bir biçimde yönetmek. Ek A’da belirlenen herhangi bir özel muafiyete veya Ek B’de belirlenen herhangi bir özel muafiyet veya kabul edilebilir amaca göre kullanılmalarına izin verilmeyen, 3. Maddenin 2. fıkrasına göre ihraç edilmesine izin verilen stoklar hariç, EK A veya EK B de listelenen kimyasal maddelerin stokları, atık olarak kabul edilecek ve (d) bendine göre yönetilecektir;

(d) Atık haline gelen ürünler ve mallar da dahil olmak üzere, bu gibi atıklara yönelik uygun tedbirleri almak. Bu tedbirler şunlardır:

(i) Çevreyle uyumlu bir biçimde tutulması, toplanması, nakledilmesi ve depolanması;

(ii) 2. fıkrasına göre geliştirilebilecek olanlar dahil uluslararası kurallar, standartlar ve yönlendirmelerin ve tehlikeli atıkların yönetimine ilişkin ilgili küresel ve bölgesel rejimlerin dikkate alınması suretiyle, Kalıcı organik kirletici içeriğin imha edilmesi veya kalıcı organik kirletici özellikleri göstermeyecek biçimde geri döndürülemez biçimde dönüştürülmesi yoluyla bertaraf edilmesi veya yok etme veya geri döndürülemez dönüştürmenin çevresel bakımdan tercih edilir seçenek olmaması veya kalıcı organik kirletici içeriğin düşük olması halinde, çevreyle uyumlu biçimde bertaraf edilmesi;

(iii) Kalıcı organik kirleticilerin yeniden kazanımı, geri dönüşümü, ıslahı, doğrudan yeniden kullanımı veya alternatif kullanımına yol açabilecek bertaraf işlemlerine tabi tutulmalarına izin verilmemesi; ve

(iv) İlgili uluslararası kurallar, standartlar ve yönlendirme ilkelerini dikkate almadan uluslararası sınırların ötesine nakledilmemesi;

(e) Ek A, B veya C’de listelenen kimyasal maddelerle kirletilmiş alanların belirlenmesi için uygun stratejiler geliştirme girişiminde bulunmak; eğer bu yerlerin iyileştirilmesine girilirse, bu işlem çevreyle uyumlu bir biçimde yapılacaktır.

2. Taraflar Konferansı, diğer hususların yanı sıra şu hususlarda, Tehlikeli Atıkların Sınırötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolüne ilişkin Basel Sözleşmesinin örgütleriyle yakın işbirliği yapacaktır:

(a) Ek D’nin 1. fıkrasında belirlenen kalıcı organik kirletici özelliklerinin ortaya çıkmamasını sağlamak için gerekli yok etme ve geri döndürülemez dönüştürme düzeylerini oluşturma;

(b) Hangi yöntemlerin sözü edilen çevreyle uyumlu bertaraf sağladığını belirlemek; ve

(c) Uygun durumlarda, Ek A, B ve C’de listelenen kimyasal maddelerin konsantrasyon düzeylerini, 1. fıkra (d) (ii) bendinde belirtilen düşük kalıcı organik kirletici içeriğini tanımlamak amacıyla belirlemek için çalışma yapmaktır.

Madde 7

Uygulama Planları

1. Her bir Taraf:

(a) Bu Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmek için, bir uygulama planı geliştirecek ve bu planın uygulaması için çaba gösterecektir;

(b) Uygulama planını, bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesini takiben iki yıl içerisinde Taraflar Konferansına ileticektir;

(c) Gerekli hallerde, Uygulama planını dönemsel olarak ve Taraflar Konferansı tarafından kararlaştırılacak bir mahiyette gözden geçirecek ve güncelleyecektir.

2. Taraflar, uygulama planlarının geliştirilmesi, yürütülmesi ve güncellenmesini kolaylaştırmak amacıyla, gerektiğinde doğrudan doğruya veya küresel, bölgesel ve alt bölgesel örgütler aracılığıyla işbirliği yapacak ve kadın örgütleri ve çocuk sağlığıyla ilgili gruplar dahil kendi ulusal paydaşlarına danışacaktır.

3. Taraflar, Kalıcı Organik Kirlenici Maddelere ilişkin Ulusal Uygulama Planlarını yürütmeye ve gerektiğinde sürdürülebilir kalkınma stratejileriyle bütünleştirmeye dönük araçları oluşturmaya çaba gösterecektir.

Madde 8

Kimyasal maddelerin Ek A, B ve C’de listelenmesi

1. Bir Taraf bir kimyasal maddenin Ek A, B ve/veya C’de listelenmesi için Yazmanlığa teklif sunabilir. Bu teklif, Ek D’de belirlenen bilgileri içerecektir.

Bir teklif geliştirirken Tarafa diğer Taraflardan ve/veya Yazmanlık tarafından yardımcı olunabilir.

2. Yazmanlık, teklifin Ek D'de belirlenen bilgileri içerip içermediğini doğrulayacaktır. Eğer Yazmanlık teklifin söz konusu bilgileri içerdiği kanısına varırsa, bu teklifi Kalıcı Organik Kirleticiler Değerlendirme Komitesine iletacaktır.

3. Komite teklifi inceleyecek ve Ek D'de belirtilmiş bulunan tarama kriterlerinin, süzgecinden geçirerek bütün bilgileri dengeli ve bütünleştirici bir biçimde dikkate alarak, esnek ve şeffaf bir biçimde inceleyecektir.

4. Eğer komite;

(a) Tarama kriterlerinin yerine getirildiğine ikna olduğuna karar verirse, teklifin ve Komitenin değerlendirmesinin, Yazmanlık aracılığıyla bütün Taraflara ve gözlemcilerle ulaşmasını sağlar ve onları Ek E'de belirtilmiş bulunan bilgileri sunmaya davet eder; veya

(b) Tarama kriterlerinin yerine getirildiğine ikna olmadığına karar verirse, Yazmanlık aracılığıyla bütün Tarafları ve gözlemcileri bilgilendirir ve teklifin ve Komite değerlendirmesinin, bütün Taraflara ulaşmasını sağlar ve teklif geçersiz sayılır.

5. Taraflardan birisi daha önce 4. fıkrasına göre Komite tarafından geçersiz sayılan bir teklifi, yeniden Komiteye sunabilir. Yeniden sunuşta, Tarafın kaygılarının yanı sıra, Komite tarafından yeni bir değerlendirme yapılmasını haklı kılacak nedenlere de yer verilebilir. Eğer Komite bu uygulamayı izleyerek teklifi tekrar geçersiz sayarsa, Taraf, Komitenin kararına karşı direnebilir ve böyle bir durumda Taraflar Konferansı konuyu bundan sonraki ilk toplantısında değerlendirir. Taraflar Konferansı Ek D'deki tarama kriterlerine dayalı olarak ve

Komite tarafından yapılan değerlendirmeyi ve bir Taraf veya gözlemci tarafından sağlanan diğer ilave bilgileri dikkate alarak teklifin işleme konulmasına karar verebilir.

6. Komitenin, tarama kriterlerinin yerine getirildiğine yönelik Taraflar Konferansının teklifin işleme konulmasına karar verdiği hallerde; Komite teklifi, kendisine ulaştırılan ilave bilgileri de dikkate alarak teklifi yeniden gözden geçirecek ve Ek E'ye uygun olarak taslak bir risk profili hazırlayacaktır. Komite, Yazmanlık aracılığıyla taslağı bütün Taraflara ve gözlemcilere sunarak onlardan teknik yorumlarını alacak ve bu yorumları da dikkate alarak, risk profiline son halini verecektir.

7. Eğer Komite, Ek E'ye uygun olarak yürütölen risk profili temelinde;

(a) Bir kimyasal maddenin uzun mesafeli çevresel taşınımının bir sonucu olarak, küresel eylemi gerekli kılacak şekilde insan sağlığı ve/veya çevreye ciddi olumsuz etkilerinin bulunduğuna hükmederse, teklifin işleme konulmasına karar verecektir. Tam bir bilimsel netliğin bulunmaması, teklifin işleme konulmasını engellemeyecektir. Komite, Yazmanlık aracılığıyla, tüm Taraflardan ve gözlemcilerden Ek F'de belirtilmiş bulunan değerlendirmelere ilişkin bilgi isteyecektir. Komite bunun ardından kimyasal madde için söz konusu Ek'e uygun, mümkün olan denetim önlemlerinin analizini de içeren bir risk yönetimi değerlendirmesi hazırlayacaktır; veya

(b) Teklifin işleme konulmamasına karar verirse, Yazmanlık aracılığıyla risk profilini bütün Taraflara ve gözlemcilere sunacak, teklifi geçersiz sayacaktır.

8. 7. fıkra (b) bendi uyarınca geçersiz sayılan herhangi bir teklif için Taraflardan birisi, Taraflar Konferansından Komiteye teklifi veren Tarafa ve diğer Taraflara bir yılı aşmayacak bir süre boyunca ilave bilgi vermeye devam

etmeleri için davette bulunması talimatı verilmesini talep edebilir. Komite, bu sürenin sonunda ve alınan bilgilere dayalı olarak, teklifi 6. fıkraya uygun biçimde Taraflar Konferansı tarafından öncelikle karar verilecek bir konu olarak, yeniden değerlendirecektir. Eğer Komite, bu uygulamayı izledikten sonra teklifi yeniden geçersiz sayarsa, Taraf, Komitenin kararına karşı itiraz edebilir ve böyle bir durumda, Taraflar Konferansı konuyu bundan sonraki ilk toplantısında değerlendirecektir. Taraflar Konferansı Ek E'ye uygun olarak hazırlanmış risk profiline dayalı olarak ve Komite tarafından yapılan değerlendirmeyi ve bir Taraf veya gözlemci tarafından sağlanan diğer ilave bilgileri dikkate alarak, teklifin işleme konulmasına karar verebilir. Eğer Taraflar Konferansı teklifin işleme konulmasına karar verirse, o takdirde Komite risk yönetimi değerlendirmesini hazırlayacaktır.

9. Komite, 6. fıkrada belirtilen risk profiline ve 7. fıkra (a) bendinde veya 8. fıkrada ifade edilen risk yönetimi değerlendirmesine dayalı olarak, kimyasal maddenin Ek A, B ve/veya C'de listelenmesi hususunun dikkate alınması yönünde tavsiyede bulunacaktır. Taraflar Konferansı, Komitenin tavsiyelerini, herhangi bir bilimsel belirsizlik dahil olmak üzere dikkate alarak tedbirleri, kimyasal maddenin, Ek A, B ve/veya C'de listelenip listelenmemesine ve bu maddeyle ilgili kontrol önlemlerini belirlemeye yönelik karar alacaktır.

Madde 9

Karşılıklı Bilgi Değişimi

1. Her bir taraf şu konulara ilişkin olarak karşılıklı bilgi alış-verişini kolaylaştıracak veya bunu üstlenecektir:

(a) Kalıcı organik kirleticilerin üretimi, kullanımı ve salıverilmenin azaltılması veya ortadan kaldırılması; ve

(b) Kalıcı organik kirleticilere alternatifler bulunması, bu alternatiflerin riskleri ve aynı zamanda ekonomik ve sosyal maliyetleri dahil olmak üzere.

2. Taraflar, 1. fıkrada atıfta bulunulan bilgileri doğrudan veya Yazmanlık aracılığıyla birbirlerine aktaracaklardır.

3. Her bir Taraf, bu tür bilgilerin karşılıklı alış-verişine yönelik, ulusal bir irtibat noktası oluşturacaktır.

4. Yazmanlık, kalıcı organik kirleticilere ilişkin bilgiler için, Taraflar, hükümetler arası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri tarafından sağlanan bilgiler dahil olmak üzere, bir bilgi toplama ve dağıtım merkezi olarak hizmet verecektir.

5. Bu Sözleşmenin amaçları bakımından, insanların ve çevrenin sağlık ve güvenliği hakkındaki bilgiler gizli olarak kabul edilmeyecektir. Bu Sözleşmeye uygun olarak diğer bilgileri karşılıklı olarak birbirlerine aktaran taraflar, anlaşmaya varmaları halinde bu bilgilerin gizliliğini koruyabilirler.

Madde 10

Kamuoyunun bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve eğitimi

1. Her bir Taraf, kendi olanakları çerçevesinde şunları teşvik edecek ve kolaylaştıracaktır:

(a) Kendi politika ve karar oluşturucularının kalıcı organik kirleticilere ilişkin olarak bilinçlendirilmesi;

(b) 9. Maddenin 5. fıkrası dikkate alınarak Kamuoyuna, kalıcı organik kirleticilere ilişkin mevcut bütün bilgilerin sunulması;

(c) Özellikle kadınlar, çocuklar ve en az eğitimli kesimler için kalıcı organik kirleticiler; ve aynı zamanda bunların sağlık; ve çevre üzerindeki etkileri ile alternatifleri hakkında eğitsel programların ve kamuoyu bilinçlendirme programlarının geliştirilmesi ve uygulanması;

(d) Kalıcı organik kirleticilerin ve onların sağlık ve çevresel etkilerinin ele alınmasında ve yeterli çözümleri geliştirmede, bu Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin olarak ulusal düzeyde girdi sağlamak için fırsatlar verilmesi dahil, Kamuoyu katılımının sağlanması;

(e) İşçilerin, bilim adamlarının, eğitimcilerin ve teknik ve idari personelin eğitimi;

(f) Eğitim ve kamuoyu bilinçlendirme malzemelerinin ulusal ve uluslararası düzeylerde geliştirilmesi ve değişiminin sağlanması; ve

(g) Eğitim ve yetiştirme programlarının, ulusal ve uluslararası düzeylerde geliştirilmesi ve uygulanmasıdır.

2. Her bir Taraf, kapasitesi dahilinde, kamuoyunun 1. fıkarda belirtilen kamusal bilgilere erişimini ve bu bilgilerin güncelliğinin korunmasını sağlayacaktır.

3. Her bir Taraf, kendi kapasitesi dahilinde, sınai ve profesyonel kullanıcıları, 1. fıkarda belirtilen bilgilerin ulusal düzeyde ve ilgili hallerde yarı bölgesel, bölgesel ve küresel düzeylerde sağlanmasını desteklemeye ve kolaylaştırmaya teşvik edecektir.

4. Taraflar, kalıcı organik kirleticiler ve onların alternatifleri hakkında bilgi sağlamada, güvenlik broşürleri, raporlar, kitle iletişim araçları ve diğer iletişim araçlarını kullanabilir ve ulusal ve bölgesel düzeylerde, bilgi merkezleri kurabilirler.

5. Her bir Taraf, Ek A, B veya C’de listelenen kimyasal maddelerin yıllık salıverilme veya bertaraf miktar tahminleri hakkında bilgi toplama ve yayımı için, kirletici salıverme ve transfer sicilleri gibi mekanizmalar geliştirme konularına olumlu yaklaşımlarda bulunacaktır.

Madde 11

Araştırma, geliştirme ve izleme

1. Taraflar, kendi kapasiteleri dahilinde, ulusal ve uluslararası düzeylerde, kalıcı organik kirleticilere ilişkin olarak ve uygun olan yerlerde, alternatifleri ve kalıcı organik kirletici adayları hakkında aşağıdaki konularda, ilgili araştırma, geliştirme, izleme ve işbirliğini teşvik edecek ve/veya üstlenecektir:

(a) Kaynaklar ve çevreye salıverilmeleri;

(b) İnsanlarda ve çevrede varlıkları, düzeyleri ve yönelimleri;

(c) Çevresel taşınımı, geleceği ve dönüşümü;

(d) İnsan sağlığı ve çevre üzerindeki etkileri;

(e) Sosyo-ekonomik ve kültürel etkiler;

(f) Salıverilmelerin azaltılması ve/veya ortadan kaldırılması; ve

(g) Üretici kaynakların envanterlerini oluşturmak için uyumlu metodolojiler ve salıverilmelerin ölçümü için analitik teknikleri inceleyecek ve geliştirecektir.

2. Taraflar, 1. fıkraya göre faaliyette bulunurken, kendi kapasiteleri dahilinde şunları yapacaklardır:

(a) Harcanacak çabaların gereksiz yere tekrarını en aza indirme ihtiyacını da dikkate alarak, araştırma, veri toplama ve izlemenin tanımlanması, yürütülmesi, değerlendirilmesi ve finansmanı amacına yönelik uluslararası programları, ağıları ve örgütleri destekleme ve gerektiğinde daha da geliştirme;

(b) Ulusal bilimsel ve teknik araştırma kapasitelerini, özellikle gelişmekte olan ve ekonomik dönüşüm sürecindeki ülkelerde güçlendirmeye ve veriler ile analizlerden yararlanmaya ve bunların karşılıklı olarak değişimini teşvik etmeye yönelik, ulusal ve uluslararası çabaları destekleme;

(c) Özellikle gelişmekte olan ülkelerin ve ekonomileri geçiş sürecindeki ülkelerin mali ve teknik kaynakları alanındaki kaygılarını ve ihtiyaçlarını dikkate alma ve bu ülkelerin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen çabalara katılma kapasitelerinin arttırılmasında işbirliği yapma;

(d) Kalıcı organik kirleticilerin üreme sağlığı üzerindeki etkilerini hafifletmeye yönelik araştırmaları üstlenme;

(e) Bu fıkrada belirtilen araştırma, geliştirme ve izleme faaliyetleri sonuçlarının kamuoyunun erişimine gecikmesiz ve düzenli bir biçimde açık tutulması; ve

(f) Araştırma, geliştirme ve izlemeden elde edilen bilgilerin depolanması ve korunmasına ilişkin işbirliğini teşvik etme ve/veya üstlenilmesi.

Madde 12

Teknik Yardım

1. Taraflar gelişmekte olan ve ekonomileri geçiş sürecindeki Taraf ülkelerden gelen taleplere zamanında ve uygun teknik yardım sağlanmasının, bu

Sözleşmenin başarılı bir biçimde uygulanması yönünden elzem olduğunu tanımaktadırlar.

2. Taraflar, gelişmekte olan Taraf ülkelere ve ekonomileri geçiş sürecindeki Taraf ülkelere, özel gereksinimlerini de dikkate alarak, bu Sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirme kapasitelerini geliştirme ve güçlendirmede yardımcı olmak için zamanında ve uygun teknik yardım sağlamak için işbirliği yapacaklardır.

3. Bu doğrultuda, gelişmiş ülke konumundaki Taraf ülkeler ve diğer Taraflarca kendi kapasitelerine göre sağlanacak teknik yardım, gerekli olduğu durumlarda ve karşılıklı anlaşma halinde, bu Sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin kapasite geliştirme amacına dönük teknik yardımı da içerecektir. Bu yönde gerekli ilave yönlendirme Taraflar Konferansı tarafından sağlanacaktır.

4. Taraflar, uygun olan hallerde, kalkınmakta olan Taraf ülkelere ve ekonomik dönüşüm sürecindeki Taraf ülkelere bu Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin teknik yardım sağlama ve teknoloji transferini teşvik etme amacıyla düzenlemeler oluşturacaktır. Bu düzenlemeler, gelişmekte olan Taraf ülkelere ve ekonomileri geçiş sürecindeki Taraf ülkelere bu Sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmelerinde yardımcı olmak amacıyla kapasite geliştirme ve teknoloji transferi için bölgesel ve alt bölgesel merkezlerin oluşturulmasını da içerecektir. Bu itibarla gerekli ilave yönlendirme Taraflar Konferansı tarafından sağlanacaktır.

5. Taraflar, bu madde bağlamında, azgelişmiş ülkelerin ve gelişmekte olan küçük ada devletlerinin özel gereksinimlerini ve konumlarını, teknik yardıma ilişkin faaliyetlerini geliştirmeleri esnasında doğrudan dikkate alacaklardır.

Madde 13

Mali kaynaklar ve mekanizmalar

1. Her bir Taraf, kendi kapasitesi dahilinde, kendi ulusal planları, öncelikleri ve programları ile uyumlu olarak bu Sözleşmenin amacına ulaşmasına yönelik, ulusal faaliyetlere ilişkin mali destek ve teşvikler sağlayacaktır.

2. Gelişmiş ülke konumundaki Taraf ülkeler, kalkınmakta olan Taraf ülkeleri ile ekonomileri geçiş sürecindeki Taraf ülkelere bu Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirebilmek için ve gerekli önlemlerin uygulanmasının üzerinde anlaşılmış tüm ilave giderleri karşılamak için, bir alıcı Taraf ile 6. fıkrada tanımlanan mekanizmada belirtildiği şekilde bir kurum arasında anlaşma yoluyla, yeni ve ek mali kaynak sağlayabilir. Diğer taraftan gönüllülük esasında ve kapasiteleriyle orantılı olarak benzer mali kaynak sağlayabilir. Diğer kaynaklardan katkı sağlanması da ayrıca teşvik edilmelidir. Bu taahhütlerin yerine getirilmesinde mali kaynakların yeterliliği, önceden tahmin edilebilirliği, ve fonların zamanında akışına duyulan gereksinim ve finansman yükünün katılımcı Taraflar arasında paylaşılmasının önemi dikkate alınmalıdır.

3. Gelişmiş ülke konumundaki Taraf ülkeler ve diğer Taraflar kendi kapasitelerine göre ve kendi ulusal planları, öncelikleri ve programlarına uygun olarak, kalkınmakta olan Taraf ve ekonomileri geçiş sürecindeki Taraf ülkelere bu Sözleşmenin uygulanmasında yardımcı olmak için mali kaynaklardan yararlanmaları amacıyla başka ikili, bölgesel ve çok taraflı kaynaklar veya kanallar aracılığıyla mali kaynak sağlayabilir.

4. Gelişmiş olan Taraf ülkelerin bu Sözleşme altındaki taahhütlerini etkin biçimde yerine getirmelerinin boyutu, gelişmiş ülke konumundaki Taraf

ülkelerin bu Sözleşme kapsamındaki mali kaynaklar, teknik yardım ve teknoloji transferine ilişkin taahhütlerini etkin biçimde yerine getirmelerine bağlıdır. İnsan sağlığına ve çevrenin korunmasına gereken önem gösterilirken, sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınma ile yoksulluğun yok edilmesi, kalkınmakta olan Taraf ülkelerin ilk ve en önemli önceliği olduğu gerçeği tam olarak dikkate alınmalıdır.

5. Taraflar, az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan küçük ada devletlerinin özel gereksinimlerini ve konumlarını, finansmana ilişkin faaliyetlerinde tam olarak dikkate almalıdırlar.

6. Gelişmekte olan Taraf ülkelere ve ekonomik dönüşüm sürecindeki Taraf ülkelere Sözleşmenin uygulanmasında yardım etmek için bir yardım veya imtiyaz hakkı şeklinde yeterli ve sürdürülebilir mali kaynaklar sağlanmasına yönelik mekanizma burada tanımlanmaktadır. (Mekanizma, bu Sözleşmenin amaçları bakımından, uygun olması halinde, Taraflar Konferansının yetkisi ve yönlendirmesi altında bulunacak ve Taraflar Konferansına karşı sorumlu olarak işlev görecektir.) Mekanizmanın işleyişi, mevcut uluslararası teşekküller dahil olmak üzere Taraflar Konferansı tarafından kararlaştırılacak bir veya daha fazla teşekküle bırakılacaktır. Bu mekanizma, çok taraflı, bölgesel veya ikili mali ve teknik yardım sağlayan diğer teşekkülleri de kapsayabilir. Mekanizmaya katkılar, gelişmekte olan Taraf ve ekonomileri geçiş sürecindeki Taraf ülkelere 2. fıkrada belirtilen ve bu fıkraya uygun olarak sağlanan diğer tüm mali transferlere ek olacaktır.

7. Taraflar Konferansı ilk toplantısında, bu Sözleşmenin amaçlarına ve 6. fıkraya uygun olarak, mekanizmaya sağlanacak yönlendirme niteliğini karara bağlayacak ve mali mekanizmaya katılacak olan teşekkül veya teşekküller ile mekanizmayı hayata geçirecek düzenlemeler üzerinde anlaşacaktır.

Yönlendirme, diğer hususların yanı sıra şunları ele alacaktır:

(a) Politika, strateji ve program önceliklerinin ve aynı zamanda mali kaynaklara erişim ve bunları kullanım için uygunluğa ilişkin, bu kullanımların düzenli aralıklarla izlenmesi ve değerlendirilmesi dahil, açık ve ayrıntılı kriterlerin ve yönlendirme ilkelerin belirlenmesi;

(b) Teşekkül veya teşekküller tarafından Taraflar Konferansına, bu Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin faaliyetler için finansmanın yeterliliği ve sürdürülebilirliği konularında düzenli raporların verilmesi;

(c) Çok kaynaklı finansman yaklaşımları, mekanizmaları ve düzenlemelerinin teşviki;

(d) Bu Sözleşmenin uygulanması için ihtiyaç duyulan ve mevcut finansmanın miktarının, kalıcı organik kirleticilerin aşamalı olarak ortadan kaldırılmasının sürdürülebilir finansman gerektirebileceği ve bu miktarın dönemsel olarak gözden geçirileceği koşullar göz önünde bulundurularak, önceden tahmin edilebilir ve tanımlanabilir biçimde belirlenebilmesi için modeller oluşturulması; ve

(e) Destek arayan Taraflara, aralarında koordinasyon sağlanması amacıyla, ihtiyaç tespit modelleri, mevcut finansman kaynakları ve finansman biçimleri hakkında bilgi sağlanmasıdır.

8. Taraflar Konferansı, ikinci toplantısından daha geç olmamak üzere ve bu toplantıdan sonra düzenli aralıklarla, bu Madde uyarınca oluşturulan mekanizmanın etkinliğini, gelişmekte olan Taraf ülkeler ve ekonomileri geçiş sürecindeki Taraf ülkelerin değişen gereksinimlerini karşılama yetisini, 7. fıkrafta belirtilen kriterleri ve yönlendirme, finansman düzeyini ve aynı zamanda finans mekanizmasını işletmeyi üstlenen kurumsal teşekküllerin performansının etkinliğini gözden geçirecektir. Taraflar Konferansı, böyle bir değerlendirmeye dayalı olarak, mekanizmanın etkinliğini arttırmayı gerekli görmesi halinde,

Tarafların gereksinimlerini karşılamak için yeterli ve sürdürülebilir finansmanın sağlanabilmesi için alınacak tedbirler hakkında tavsiyeler ve yönlendirme dahil, uygun önlemleri alacaktır.

Madde 14

Ara dönem mali düzenlemeleri

Yeniden Yapılandırılmış Küresel Çevre İmkanlarının Kurulması Belgesine uygun olarak faaliyet gösteren Küresel Çevre İmkanları kurumsal yapısı, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarih ile Taraflar Konferansının ilk toplantısının yapıldığı tarih arasındaki veya Taraflar Konferansının 13. Madde uyarınca hangi kurumsal yapının bu amaçla görevlendirileceğine karar verdiği tarihe kadar, ara dönem için, 13. Maddede belirtilen mali mekanizmanın çalışmasını üstlenecek temel örgüt olacaktır. Küresel Çevre İmkanlarının idari yapısı, bu işlevi bu alanda yeni düzenlemelere gereksinim duyulabileceğini de dikkate alarak, özellikle kalıcı organik kirleticilere ilişkin uygulayıcı önlemler aracılığıyla yürütecektir.

Madde 15

Rapor Verme

1. Her bir taraf, Taraflar Konferansına bu Sözleşmenin hükümlerini uygulamak için aldığı önlemler ve bu önlemlerin Sözleşmenin amaçlarını karşılamadaki etkinliği hakkında rapor verecektir.

2. Her bir Taraf Yazmanlığa şunları sağlayacaktır:

(a) Ek A ve Ek B’de listelenen kimyasal maddelerin her birinin toplam üretim, ithalat ve ihracat miktarları hakkında istatistiksel veriler veya bu tür verilere ilişkin makul tahminler; ve

(b) Uygulanabilir olduğu ölçüde, bu tür maddelerden her birini ithal ettiği Devletlerin, ve bu maddelerin her birini ihraç ettiği Devletlerin birer listesi.

3. Bu tür raporlar, belli aralıklarla verilecek ve raporların formatına Taraflar Konferansının ilk toplantısında karar verilecektir.

Madde 16

Etkinlik değerlendirmesi

1. Taraflar Konferansı, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak dört yıl içinde ve bundan sonraki dönemde Konferans tarafından kararlaştırılacak aralıklarla, bu Sözleşmenin etkinliğini değerlendirecektir.

2. Taraflar Konferansı, böyle bir değerlendirmenin kolaylaştırılması amacıyla, ilk toplantısında, kendisine Ek A, B ve C’de listelenen kimyasal maddelerin varlığı ve aynı zamanda bu maddelerin bölgesel ve küresel çevresel taşınımına ilişkin karşılaştırılabilir izleme verileri sağlayacak düzenlemelerin oluşturulmasını başlatacaktır. Bu düzenlemeler:

(a) Taraflarca uygun olan hallerde bölgesel bir düzeyde, Tarafların teknik ve mali kapasitelerine uygun olarak, mevcut izleme programlarını ve mekanizmalarını mümkün olduğunca kullanarak ve yaklaşımların birbirleriyle uyumlu hale getirilmesini teşvik ederek yürütülmelidir;

(b) Gerekli olan hallerde, bölgeler arasındaki ve bölgelerin izleme faaliyetlerini uygulama kapasiteleri arasındaki farklılıklar dikkate alınarak ilavelerle desteklenebilir olmalıdır; ve

(c) Taraflar Konferansına, Konferansça belirlenen aralıklarla bölgesel ve küresel izleme faaliyetlerinin sonuçları hakkında verilecek raporları da içerecektir.

3. 1. fıkrada tanımlanan değerlendirme, mevcut bilimsel, çevresel, teknik ve ekonomik bilgilere dayalı olarak yapılacaktır. Bu bilgiler şunları da kapsayacaktır:

(a) 2. fıkraya uygun olarak sağlanan raporlar ve diğer izleme bilgileri;

(b) 15. madde uyarınca sunulan ulusal raporlar; ve

(c) 17. madde uyarınca oluşturulan uygulamalara uygun olarak sağlanan Sözleşme hükümlerinin ihlal bilgilerini kapsayacaktır.

Madde 17

Sözleşme hükümlerine uyulmaması

Taraflar Konferansı, uygulanabilir hale gelir gelmez, bu Sözleşmenin hükümlerine uyulmadığını belirleyen uygulamalar ve kurumsal mekanizmalar ile uymayan Taraflara yapılacak işlemleri belirleyerek onaylayacaktır.

Madde 18

Anlaşmazlıkların Giderilmesi

1. Taraflar aralarında bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanmasına ilişkin olarak çıkan her türlü anlaşmazlığı, görüşmeler yoluyla veya kendi seçtikleri, diğer barışçı yollarla çözeceklerdir.

2. Sözleşmenin onaylanması, kabulü, tasdiki veya Sözleşmeye katılım sırasında veya bundan sonraki herhangi bir zamanda, bölgesel ekonomik entegrasyon örgütleri dışındaki bir Taraf, Saklayıcı Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanmasına ilişkin olarak ortaya çıkacak herhangi bir anlaşmazlık halinde, aynı yükümlülüğü kabul eden bir başka Tarafa karşı aşağıdaki

uyuşmazlığı, çözüm yollarından birisini veya her ikisini zorunlu olarak tanıdığını sunacağı yazılı bir belge ile bildirebilir:

(a) Taraflar Konferansı tarafından, uygulamada mümkün olan en kısa zaman içerisinde, bir Ek olarak benimsenecek usullere uygun biçimde tahkim;

(b) Anlaşmazlığın Uluslararası Adalet Divanına götürülmesidir.

3. Bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü konumundaki bir Taraf, 2. fıkra (a) bendinde belirtilen yönteme uygun olarak tahkim için benzer şekilde bir bildirim yapabilir.

4. 2. veya 3. fıkraya uygun olarak yapılan bir bildirim, kendi şartlarına göre süresi sona erene kadar veya geri çekilmesi için yazılı bir bildirim Saklayıcıya teslim edilmesinden itibaren üç ay sonrasına kadar yürürlükte kalacaktır.

5. Bir bildirim sona ermesi, bir geri çekme duyurusunda veya yeni bir bildirimde bulunma, bir tahkim mahkemesi veya Uluslararası Adalet Divanında devam etmekte olan işlemleri, anlaşmazlığın tarafları aksine anlaşmadıkça, hiçbir şekilde etkilemeyecektir.

6. Eğer bir anlaşmazlığın tarafları aynı usulü veya 2. fıkraya uygun bir usulü kabul etmemişlerse ve eğer anlaşmazlığı bir tarafın diğerine aralarında anlaşmazlık bulunduğunu bildirmesini takip eden on iki ay içinde çözememişlerse, anlaşmazlık, anlaşmazlığın taraflarından birisinin talebi halinde bir uzlaştırma komisyonuna götürülebilir. Uzlaştırma Komisyonu tavsiyeler içeren bir rapor düzenleyecektir. Uzlaştırma komisyonuna ilişkin ilave usulleri, Taraflar Konferansı'nın ikinci toplantısından önce benimsenecek bir Ek'te yer alacaktır.

Madde 19

Taraflar Konferansı

1. Bu Sözleşme ile bir Taraflar Konferansı oluşturulmuştur.

2. Taraflar Konferansının ilk toplantısı, Birleşmiş Milletler Çevre Programı Uygulama Direktörü tarafından bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde toplanacaktır. Bundan sonra Taraflar Konferansının olağan toplantıları Konferans tarafından belirlenecek düzenli aralıklarla yapılacaktır.

3. Taraflar Konferansının olağanüstü toplantıları, Konferans tarafından gerekli görülen hallerde, veya bir Tarafın yazılı talebini Tarafların en azından üçte birinin desteklediği zamanlarda yapılacaktır.

4. Taraflar Konferansı ilk toplantısında, kendisi ve ilgili organları için usul ve mali kuralları, ve bunların yanı sıra, Yazmanlığın işlev yapmasını düzenleyen mali kurallarını, oy birliği ile belirleyecektir.

5. Taraflar Konferansı bu Sözleşmenin uygulanmasını sürekli gözden geçirecek ve değerlendirme altında tutacaktır. Taraflar Konferansı, Sözleşmeyle kendisine verilen işlevleri yerine getirecek ve bu amaçla:

(a) 6. fıkranın şartlarını yerine getirilmesi doğrultusunda, Sözleşmenin uygulanması için gerekli gördüğü alt birimlerini oluşturacaktır;

(b) Uygun olan hallerde, yetkili uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapacaktır; ve

(c) 15. Maddeye uygun olarak Tarafların yararlanmasına sunulacak bütün bilgileri, 3. Maddenin 2. fıkrası (b) (iii) bendindeki etkinlik değerlendirmesi dahil olmak üzere, düzenli olarak gözden geçirecektir;

(d) Sözleşmenin amaçlarının gerçekleştirilmesi için gerekli görülecek faaliyetleri değerlendirecek ve üstlenecektir.

6. Taraflar Konferansı, ilk toplantısında, bu Sözleşme ile kendisine verilen görevleri yerine getirmek amacıyla, Kalıcı Organik Kirleticiler Gözden Geçirme Komitesi olarak adlandırılacak bir örgütü oluşturacaktır. Bu doğrultuda:

(a) Kalıcı Organik Kirleticiler Gözden Geçirme Komitesinin üyeleri Taraflar Konferansınca atanacaktır. Komite üyeleri hükümetlerce aynı prensiple ve devamlılıkla atanacak ve kimyasal değerlendirme veya yöneltme uzmanlarından oluşacaktır. Komite üyeleri adil coğrafi dağılım esasıyla belirlenecektir;

(b) Taraflar Konferansı Komitenin şartnamesini, organizasyon ve işleyiş şartlarını kararlaştıracaktır; ve

(c) Komite bütün tavsiyelerini oy birliği ile benimsemek için her türlü çabayı gösterecektir. Eğer oy birliği sağlanması için her türlü çabanın harcanmış olmasına karşın yine de oybirliğine ulaşılamamışsa, tavsiyeler, son çare olarak katılan ve oy veren üyelerin üçte iki çoğunluğuyla kabul edilecektir.

7. Taraflar Konferansı, üçüncü toplantısında, 3. Maddenin 2. fıkrası (b) bendinde yer alan usullere yönelik gereksiniminin devam etmesi durumunu, bu usulün etkinliğini de dikkate alarak değerlendirecektir.

8. Birleşmiş Milletler, Onun uzmanlaşmış örgütleri ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu, aynı zamanda bu Sözleşmeye Taraf olmayan herhangi bir Devlet, Taraflar Konferansının toplantılarında gözlemci sıfatıyla temsil edilebilir. Herhangi bir kurum veya örgüt, ister ulusal isterse uluslararası, resmi veya sivil toplum örgütü olsun, bu Sözleşme kapsamındaki konularda ehliyetli olması ve Yazmanlığa Taraflar Konferansının bir toplantısında gözlemci

sıfatıyla temsil edilme isteğini iletmiş olması halinde, mevcut Tarafların en azından üçte biri karşı çıkmadıkça örgüt kabul edilebilir. Gözlemcilerin kabulü ve katılımı Taraflar Konferansı tarafından kabul edilen usul kurallarına tabi olacaktır.

Madde 20

Yazmanlık

1. Bu Sözleşme ile bir Yazmanlık oluşturulmuştur.

2. Yazmanlığın işlevleri şunlar olacaktır:

(a) Taraflar Konferansının ve ilgili örgütlerin toplantıları için düzenlemeler yapmak ve onlara gerekli görülen hizmetleri sağlamak;

(b) Taraflara, özellikle gelişmekte olan Taraf ülkelere ve ekonomileri geçiş sürecindeki Taraf ülkelere, talepleri halinde, bu Sözleşmenin uygulanmasında destek sağlamak;

(c) Diğer ilgili uluslararası örgütlerin yazmanlıklarıyla gerekli koordinasyonu sağlamak;

(d) Taraflara, 15. Madde uyarınca aldığı bilgilere ve diğer mevcut bilgilere dayalı dönem raporları hazırlamak ve sunmak;

(e) Taraflar Konferansının ayrıntılı yönlendirilmesi dahilinde, kendi görevlerini etkin biçimde yerine getirmek için gerekli olabilecek idari ve sözleşmeye dayalı düzenlemelere girmek; ve

(f) Bu Sözleşmede belirlenen diğer yazmanlık görevlerini ve Taraflar Konferansı tarafından kararlaştırılabilecek diğer işlevleri yerine getirmektir.

3. Bu Sözleşme'ye yönelik yazmanlık görevleri, Taraflar Konferansında hazır bulunan ve oy kullanan Tarafların dörtte üç çoğunluk oyu ile yürütülür, bir veya daha fazla uluslararası örgüt oy vermediğinde yazmanlık görevleri, Birleşmiş Milletler Çevre Programı Yönetim Direktörü tarafından yerine getirilecektir.

Madde 21

Sözleşmede Değişiklikler Yapılması

1. Herhangi bir Taraf bu Sözleşmede değişiklik yapılmasını teklif edebilir.

2. Bu Sözleşmede yapılacak değişikliklere Taraflar Konferansı toplantılarında karar verilecektir. Herhangi bir değişiklik teklifinin metni bu teklifin benimsenmesi hususunun görüşüleceği toplantıdan en azından altı ay önce Yazmanlık tarafından bütün Taraflara iletilecektir. Ayrıca Yazmanlık değişiklik tekliflerini bu Sözleşmenin imza sahiplerine ve bilgi için saklayıcıya iletilecektir.

3. Taraflar bu Sözleşmede yapılacak herhangi bir değişiklik teklifi üzerinde oy birliğiyle bir anlaşmaya varmak için her türlü çabayı göstereceklerdir. Eğer oydaşlığa ulaşmak için her türlü çabanın harcanmış olmasına karşın yine de oydaşlığa ulaşılamamışsa, değişiklikler, son çare olarak katılan ve oy veren üyelerin dörtte üç çoğunluğuyla kabul edilecektir.

4. Değişiklik saklayıcı tarafından bütün Taraflara değişikliği onaylamaları, kabul veya tasdik etmeleri için gönderilecektir.

5. Onay, kabul veya tasdik saklayıcıya yazılı olarak bildirilecektir. 3. fıkraya uygun olarak benimsenen bir değişiklik, kabul eden Taraflar için onay, kabul veya tasdik belgesinin saklayıcıya teslimi tarihinden sonraki doksanuncu günde yürürlüğe girecektir. Bundan sonra ise değişiklik diğer Taraflar için söz

konusu Tarafın onay, kabul veya tasdik belgesini teslim ettiği tarihten sonraki doksanncı günde yürürlüğe girecektir.

Madde 22

Eklerin tanınması ve değiştirilmesi

1. Bu Sözleşmenin ekleri Sözleşmenin tamamlayıcı parçası olup, aksi açıkça belirtilmedikçe, bu Sözleşmeye yapılan gönderme aynı zamanda bu Sözleşmenin tüm eklerine de yapılmış olacaktır.

2. İlave Ek'ler usule ait, bilimsel, teknik veya idari konularla sınırlıdır.

3. Aşağıdaki usul, bu Sözleşmenin ilave tekliflerinin, benimsenmesiyle ve yürürlüğe girmesiyle uygulanacaktır:

(a) İlave Ek'ler 21. Maddenin 1, 2 ve 3. fıkralarında belirlenen usule göre teklif ve benimsenecektir;

(b) Herhangi bir ilave Ek'i kabul etmeyen Taraf, bunu, ilave Ek'in benimsenmesinin saklayıcı tarafından bildirilmesi tarihinden itibaren bir yıl içinde, saklayıcıya yazılı olarak bildirecektir. Saklayıcı aldığı bu bildirim hakkında bütün Tarafları gecikmeden bilgilendirecektir. Bir Taraf herhangi bir zamanda bir ilave Ek'e ilişkin olarak daha önce yaptığı bir benimseme bildirimini geri çekebilir. Böyle bir durumda, söz konusu Ek bu Taraf için (c) bendine uygun olarak geri çekme tarihinde yürürlüğe girecektir; ve

(c) Bir ilave Ek'in kabulüne ilişkin Saklayıcı tarafından duyuru yapılan tarihten itibaren bir yıllık sürenin geçmesi halinde, (b) bendi hükümlerine uygun olarak, herhangi bir bildirimde bulunmamış olan bütün Taraflar için, bu Ek yürürlüğe girecektir.

4. Ek A, B veya C’de yapılacak değişikliklerin teklif edilmesi benimsenmesi ve yürürlüğe girmesi bu Sözleşmeye ilave Ek’lerin teklif, benimsenmesi veya yürürlüğe girmesi aynı usullere tabi olacaktır. Bunun istisnası, bir Tarafın bu Ek’lerdeki değişikliklere ilişkin olarak, 25. Maddenin 4. fıkrasına uygun biçimde bir bildirimde bulunması halinde Ek A, B veya C’de bir değişikliğin söz konusu o Taraf için yürürlüğe girmemesi durumudur. Böyle bir durumda bu değişiklik o Taraf için, bu değişikliğe ilişkin onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinin saklayıcıya teslimi tarihinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

5. Ek D, E veya F’de bir değişikliğin teklifi, benimsenmesi veya yürürlüğe girmesinde aşığıdaki usul uygulanacaktır:

(a) Değişiklikler 21. Maddenin 1. ve 2. fıkralarında yer alan usule göre önerilecektir;

(b) Taraflar, Ek D, E veya F’de değişiklik kararlarını oy birliği ile alacaklardır; ve

(c) Ek D, E veya F’deki değişiklik kararı saklayıcı tarafından Taraflara iletilecektir. Değişiklik, bütün Taraflar için kararda belirtilecek olan bir tarihte yürürlüğe girecektir.

6. Eğer bir ilave ek veya bir ekteki değişiklik bu Sözleşmedeki bir değişiklikle bağlantılı ise, bu ilave Ek veya değişiklik, bu Sözleşmede yapılan değişikliğin yürürlüğe girmesine kadar yürürlüğe girmeyecektir.

Madde 23

Oy verme hakkı

1. Bu Sözleşmenin Taraflarından her biri, bir oy hakkına sahip olup, bunun istisnası 2. fıkrada belirtilmiştir.

2. Bir bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü, kendi yetkisi dahilindeki konularda, oy verme hakkını, bu Sözleşmeye Taraf olan kendi üye Devletlerinin sayısına eşit sayıda oyla kullanacaktır. Böyle bir örgüt, kendi üye Devletlerinden herhangi birisi oy verme hakkını kendisi kullanırsa oy verme hakkını kullanmayacaktır (veya aksi uygulanacaktır).

Madde 24

İmza

Bu Sözleşme, bütün Devletlerin ve bölgesel ekonomik entegrasyon örgütlerinin imzasına, 23 Mayıs 2001 tarihinde Stokholm'de ve 24 Mayıs 2001 tarihinden 22 Mayıs 2002 tarihine kadar New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde açık olacaktır.

Madde 25

Onaylama, kabul, tasdik veya katılım

1. Bu Sözleşme, Devletlerin ve bölgesel ekonomik entegrasyon örgütlerinin onay, kabul veya tasdikine tabi olacaktır. Sözleşme, Sözleşmenin imzaya kapatıldığı tarihten itibaren, Devletlerin ve bölgesel ekonomik entegrasyon örgütlerinin katılımına açık olacaktır. Onaylama, kabul, tasdik veya katılım belgeleri saklayıcıya teslim edilecektir.

2. Kendi bünyesinde Sözleşmeye taraf olmayan ülkeleri barındıran, bir bölgesel ekonomik entegrasyon örgütünün ilk Sözleşmeye Taraf haline gelmeden, bu Sözleşmeye Taraf olması halinde, bu Sözleşmeden doğan bütün yükümlülüklerle bağlı olacaktır. Bu tür örgütlerin bir veya daha fazla üye Devletin bu Sözleşmenin Tarafı olması söz konusu olduğunda ise, örgüt ve üye Devletler bu Sözleşmeden doğan kendi yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için kendi paylarındaki hangi sorumluluklar için karar vereceklerdir. Böyle bir durumda, söz konusu örgüt ve üye Devletler Sözleşmeye dayalı haklarını eşzamanlı kullanma yetkisine sahip olmayacaklardır.

3. Bir bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinde bu Sözleşme kapsamındaki konulara ilişkin olarak kendi yetkisinin kapsamına ilişkin bildirimde bulunacaktır. Bu gibi örgütler ayrıca saklayıcıya yetkisinin kapsamındaki konuyla ilgili olarak meydana gelebilecek değişiklikler konusunda bilgi verecek, saklayıcı da Tarafları bu hususta bilgilendirecektir.

4. Bir Taraf, onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinde, kendisi açısından Ek A, B veya C’de yapılan bir değişikliğin kendi onay, kabul, tasdik veya katılım belgesini teslim etmesinden sonra yürürlüğe gireceği yönünde bildirimde bulunabilir.

Madde 26

Yürürlüğe girme

1. Bu Sözleşme ellinci onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinin teslimi tarihinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

2. Ellinci onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinin teslimi tarihinden sonra bu Sözleşmeyi onaylayan, kabul eden veya tasdik eden veya bu

Sözleşmeye katılan her bir Devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü için bu Sözleşme, bu Devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütünün onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinin teslim tarihinden sonra doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

3. 1. ve 2. fıkraların amaçları bakımından, bir bölgesel ekonomik entegrasyon belge, o örgütün üye Devletleri tarafından teslim edilenlere ilave olarak sayılmayacaktır.

Madde 27

Çekinceler

Bu Sözleşmeye herhangi bir çekince konulamaz.

Madde 28

Çekilme

1. Bu Sözleşmenin bir Taraf için yürürlüğe girmesinden üç yıl geçmesinden sonra herhangi bir tarihte, Taraf Sözleşmeden saklayıcıya yazılı bildirimde bulunmak suretiyle çekilebilir.

2. Herhangi bir çekilme, saklayıcı tarafından çekilme bildiriminin tebellüğü tarihinden itibaren bir yıllık sürenin bitiminde veya çekilme bildiriminde daha sonraki bir tarih bildirilmiş ise o tarihten itibaren geçerli olacaktır.

Madde 29

Saklayıcı

Bu Sözleşmenin saklayıcısı, Birleşmiş Milletler Genel Yazmanlığı olacaktır.

Madde 30

Orijinal Metinler

Bu Sözcleşmenin Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca olan orijinal metinleri, eşit derecede geçerli olup, Birleşmiş Milletler Genel Yazmanlığı tarafından saklanacaktır.

TANIKLARIN HUZURUNDA Aşağıda imzası bulunanlar bu açıdan tam yetkili olarak bu Sözcleşmeyi imzalamışlardır.

Stokholm'da yirmi iki Mayıs ikibinbir tarihinde düzenlenmiştir.

EK – A

ORTADAN KALDIRMA

I. BÖLÜM

Kimyasal Madde	Faaliyet	Özel muafiyet
Aldrin* CAS** No: 309-00-2	Üretim	Yok
	Kullanım	Yerel ekto parazit öldürücü olarak Haşere öldürücü olarak
Klordan* CAS No: 57-74-9	Üretim	Sicilde kayıtlı Taraflar için izin verilmiştir
	Kullanım	Yerel ekto parazit öldürücü olarak Haşere öldürücü olarak Termit öldürücü olarak Binalarda ve barajlarda termit öldürücü olarak Karayollarında termit öldürücü olarak Kontrplak yapıştırıcılarında katkı maddesi olarak
Dieldrin* CAS No: 60-57-1	Üretim	Yok
	Kullanım	Zirai Operasyonlarda
Endrin* CAS No: 72-20-8	Üretim	Yok
	Kullanım	Yok
Heptaklor*	Üretim	Yok

	Kullanım	Termit öldürücü olarak Evlerin yapılarında termit öldürücü olarak Termit öldürücü olarak (yeraltında) Ahşabın işlenmesinde Yer altı kablo kutularında kullanım
Heksaklorobenzen CAS No: 118-74-1	Üretim	Sicilde kayıtlı Taraflar için izin verilmiştir
	Kullanım	Aracı Pestisitlerde çözücü olarak Kapalı sistem alanlarda sınırlı aracı olarak
Mireks* CAS No:8001-35-2	Üretim	Sicilde kayıtlı Taraflar için izin verilmiştir
	Kullanım	Termit öldürücü olarak
Toksafen* CAS No: 8001-35-2	Üretim	Yok
	Kullanım	Yok
Poliklor Bifenil (PKB)*	Üretim	Yok
	Kullanım	Bu Ek'in II. Bölümü hükümlerine uygun olarak kullanılmakta olan maddeler

** CAS – Kimyasal Özet Servisi

Notlar:

(i) Bu Sözleşmede aksi belirtilmedikçe, ürünlerde ve nesnelere eser miktarlardaki kasıtsız olarak ortaya çıkarılan kimyasal kirletici maddeler, Ekli listedekiler gibi değerlendirilmeyecektir;

(ii) Bu not 3. Maddenin 2. fıkrasının amaçları doğrultusunda özel bir üretim ve kullanım muafiyeti olarak değerlendirilmeyecektir. Bir kimyasal maddeye ilişkin yükümlülüğün yürürlüğe girmesinden önce veya yürürlüğe girdiği tarihte zaten imal edilmiş bulunan veya kullanımda olan ürünlerin bileşiminde bulunan kimyasal madde miktarları, bir Tarafın Yazmanlığa o belirli ürün tipinin kendi topraklarında kullanımda kaldığını bildirmiş olması şartıyla, Ek'te listelenmiş olarak değerlendirilmeyecektir. Yazmanlık, bu tip bildirimleri kamuoyuna açıklayacaktır;

(iii) Ek'in I. Bölümünün Kimyasal madde sütunundaki yıldız işaretli kimyasal maddelere uygulanmayacak olan bu not, 3. Maddenin 2. fıkrasının amaçları doğrultusunda özel bir üretim ve kullanım muafiyeti olarak değerlendirilmeyecektir. Kapalı sistem alanıyla sınırlı, ara mal olarak üretimi ve kullanımı esnasında önemli miktarda kimyasal maddenin insanlara ve çevreye ulaşması beklenmediğinden, bir Taraf, Yazmanlığa bildirimde bulunmak suretiyle Ek D'nin 1. fıkrasındaki kriterler itibarıyla kalıcı organik kirletici özelliği göstermeyecek olan başka kimyasal maddelerin imalatında kimyasal olarak dönüşüm geçirmek üzere, Ek'te listelenen kimyasal maddelerin bir kapalı sistem alanında sınırlı ara mal olarak üretimi ve kullanımına izin verebilir. Bu bildirim, söz konusu kimyasal maddenin toplam üretim ve kullanım değerlerinin veya bu değerlerin kabul edilebilir tahminlerinin yanı sıra, nihai üründeki dönüşmemiş kalıcı organik kirletici başlangıç malzemesinin ve kasıtlı olmayan iz düzeyli kirlenmenin miktarı dahil olmak üzere kapalı sistem alanıyla sınırlı yöntem özelliklerine ilişkin bilgileri içermelidir. Bu yöntem, aksi Ek'te

belirtilmedikçe uygulanacaktır. Yazmanlık, bu tür bildirimleri Taraflar Konferansına ve Kamuoyuna açıklayacaktır. Bu gibi üretim veya kullanımlar, özel bir üretim veya kullanım muafiyeti olarak değerlendirilmeyecektir. Bu biçimdeki üretim ve kullanımlar, ilgili Taraf Yazmanlığına yeni bir bildirimde bulunmadıkça on yıllık sürenin bitiminde sona erecektir. Böyle bir yeni bildirimde bulunulması halinde, Taraflar Konferansı ürün ve kullanımın gözden geçirilmesinden sonra aksi yönde bir karar vermedikçe, söz konusu süre on yıl daha uzatılabilecektir ve bildirimde bulunma tekrarlanabilecektir;

(iv) Bu Ek'teki bütün özel muafiyetler 4. Maddeye uygun olarak kendileri için sicile muafiyet kaydında bulunmuş Taraflarca kullanılabilir. Bunun istisnası, bu Ek'in II. Bölümü hükümlerine uygun olarak kullanılmakta olan nesnelerdeki poliklorlu bifenil kullanımı olup, bu muafiyetten bütün Taraflar yararlanabilir.

II. BÖLÜM

Poliklorlu bifeniller

Her bir Taraf;

(a) Poliklorlu bifenilli teçhizatta (örneğin transformatörlerde, kapasitörlerde veya bu maddeyi içeren diğer ekipmanlarda) kullanımının, Taraflar Konferansının tekrardan değerlendirilmesine bağlı olarak, 2025 yılı itibarıyla ortadan kaldırılması amacıyla, aşağıdaki önceliklere göre harekete geçecektir:

(i) Yüzde 10'dan daha fazla ve 5 litreden fazla hacimlerde poliklor bifenil içeren teçhizatın belirlenmesi, etiketlenmesi ve kullanımdan kaldırılması için kararlı bir çaba göstermek;

(ii) Yüzde 0,05'ten daha fazla ve 5 litreden fazla hacimlerde poliklor bifenil içeren teçhizatın belirlenmesi, etiketlenmesi ve kullanımdan kaldırılması için kararlı bir çaba göstermek;

(iii) Yüzde 0,005'ten daha fazla ve 0,05 litreden fazla hacimlerde poliklor bifenil içeren teçhizatın belirlenmesi ve kullanımdan kaldırılması yönünde çaba göstermek;

(b) (a) bendinde belirtilen önceliklere uygun olarak, poliklorlu bifenillerin kullanımını kontrol etmek için maruz kalmayı ve riski azaltan aşağıdaki önlemleri teşvik edecektir;

(i) Yalnızca sağlam ve sızıntı yapmayan teçhizatta ve çevreye yayılım riskinin en alt düzeye indirilebileceği ve yayılımın süratle giderilebileceği alanlarda kullanmak;

(ii) Gıda üretimi veya yem üretimi ve işlenmesi ile ilgili alanlardaki teçhizatı kullanmamak;

(iii) Okullar ve hastaneler dahil, kalabalık alanlarda kullanıldığında, bir yangına neden olabilecek elektrik arızasından korunmak için, bütün makul önlemleri almak ve teçhizatın sızıntı yapıp yapmadığını düzenli olarak incelemek;

(c) 3. Maddenin 2. fıkrası dikkate alınmaksızın, (a) bendinde tanımlanan şekliyle poliklorlu bifenil içeren teçhizatın çevreyle uyumlu atık yönetimi amacı dışında ihraç veya ithal edilmemesini sağlayacaktır;

(d) Bakım ve servis faaliyetleri hariç, poliklor bifenil içeriği yüzde 0,005'ten fazla olan sıvıların diğer ekipmanlarda yeniden kullanılmak amacıyla geri kazanımına izin vermeyecektir;

(e) Yüzde 0,005'in üzerinde poliklor bifenil içeriğine sahip sıvıların ve bu gibi sıvıların kirletilmiş teçhizatın 6. Maddenin 1. fıkrasına uygun olarak mümkün olduğu kadar kısa süre içinde; ancak, Taraflar Konferansının yeniden gözden geçirmesine tabi olmak kaydıyla, 2028 yılından geç olmamak üzere, çevreyle uyumlu atık yönetimini sağlamak amacıyla uygun olarak tasarlanmış kararlı çabalar göstermek;

(f) Bu Ek'in I. Bölümündeki (ii) notunun yerine, yüzde 0,005'ten daha fazla poliklor bifenil içeren diğer nesnelere (örneğin kablo kılıfları, işlem görmüş kalafat macunları ve boyalı maddeler) belirlemek ve onları 6. Maddenin 1. fıkrasına uygun olarak yönetmek amacıyla çaba göstermek;

(g) Her beş yılda bir, poliklor bifenillerin ortadan kaldırılmasında sağlanan ilerlemeler hakkında rapor hazırlamak ve bu raporu 15. Maddeye uygun olarak Taraflar Konferansına sunmak;

(h) (g) bendinde tanımlanan raporlar, uygun hallerde, Taraflar Konferansı tarafından poliklor bifenillere ilişkin gözden geçirme çalışmalarında değerlendirilecektir. Taraflar Konferansı poliklor bifenillerin ortadan kaldırılmasında sağlanan ilerlemeleri bu gibi raporları dikkate almak suretiyle her beş yılda bir veya gerekli hallerde daha farklı zaman aralıklarında değerlendirilecektir.

EK - B

SINIRLAMA

I. BÖLÜM

Kimyasal madde	Faaliyet	Kabul edilebilir amaç veya özel muafiyet
DDT (1,1,1-triklor-2,2-bi (4-klorfenil etan) CAS* No: 50-29-3	Üretim	<u>Kabul edilebilir amaç:</u> Bu Ek'in II. Bölümü kapsamında, hastalık taşıyıcı kontrolü için kullanım <u>Özel muafiyet:</u> Dikofol aracısının üretiminde ara ürün olarak.
	Kullanım	<u>Kabul edilebilir amaç:</u> Bu Ek'in II. Bölümü kapsamında hastalık taşıyıcı kontrolü için kullanım <u>Özel muafiyet:</u> Dikofol ara ürününün üretimi

* CAS - Kimyasal Özet Servisi

Notlar:

(i) Bu Sözleşmede aksi belirtilmedikçe, ürünlerde ve eşyalarda amaçlanmayan bulaşma izleri olarak görülen kimyasal madde miktarları, bu Ek'te listelenmiş olarak değerlendirilmeyecektir;

(ii) Bu not 3. Maddenin 2. fıkrasının amaçları bakımından, bir ürün ve kullanım özel muafiyeti olarak değerlendirilmeyecektir. Bir kimyasal maddeye ilişkin yükümlülüğün yürürlüğe girmesinden önce veya yürürlüğe girdiği tarihte zaten imal edilmiş bulunan veya kullanımda olan ürünlerin bileşiminde bulunan kimyasal madde miktarları, bir Tarafın, Yazmanlığa o belirli ürün tipinin kendi topraklarında kullanımda kaldığını bildirmiş olması şartıyla, bu Ek'te listelenmiş olarak değerlendirilmeyecektir. Yazmanlık, bu tip bildirimleri kamuoyuna açıklayacaktır;

(ii) Bu not, 3. Maddenin 2. fıkrası amaçları bakımından özel bir ürün ve kullanım muafiyeti olarak değerlendirilmeyecektir. Kapalı sistem alanıyla sınırlı, ara mal olarak üretimi ve kullanımı esnasında önemli miktarda kimyasal maddenin insanlara ve çevreye ulaşması beklenmediğinden, bir Taraf, Yazmanlığa bildirimde bulunmak suretiyle ve Ek D'nin 1. fıkrasındaki kriterler itibarıyla kalıcı organik kirletici özelliği göstermeyecek olan başka kimyasal maddelerin imalatında kimyasal olarak dönüşüm geçirmek üzere, bu Ek'te listelenen kimyasal maddelerin bir kapalı sistem alanıyla sınırlı ara mal olarak üretimi ve kullanımına izin verebilir. Bu bildirim, söz konusu kimyasal maddenin toplam üretim ve kullanım değerlerinin veya bu değerlerin kabul edilebilir tahminlerinin yanı sıra, nihai üründeki dönüşmemiş kalıcı organik kirletici başlangıç malzemesinin ve kasıtlı olmayan iz düzeyli kirlenmenin miktarı dahil olmak üzere kapalı sistem alanıyla sınırlı uygulamanın özelliklerine ilişkin bilgileri içerecektir. Bu uygulama, aksi Ek'te belirtilmedikçe

uygulanacaktır. Yazmanlığa, bu tür bildirimleri Taraflar Konferansına ve Kamuoyuna açıklayacaktır. Bu gibi üretim veya kullanımlar, özel bir üretim veya kullanım muafiyeti olarak değerlendirilmeyecektir. Bu biçimdeki üretim ve kullanımlar, ilgili Taraf Yazmanlığa yeni bir bildirimde bulunmadıkça on yıllık sürenin bitiminde sona erecektir. Böyle bir yeni bildirimde bulunulması halinde, Taraflar Konferansı ürün ve kullanımın gözden geçirilmesinden sonra aksi yönde bir karar vermedikçe, bu süre on yıl daha uzatılacaktır yeniden bildirim tekrarlanabilir;

(iv) Bu Ek'teki bütün özel muafiyetler 4. Maddeye uygun olarak kendileri için sicile muafiyet kaydında bulunmuş Taraflarca kullanılabilir.

II. BÖLÜM

DDT

(1,1,1-triklor-2,2-bi (4-klorfenil etan)

1. DDT'nin üretimi ve kullanımı, Yazmanlığa DDT üretme ve/veya kullanma niyetini bildiren taraflar hariç, ortadan kaldırılacaktır. Bu amaçla bir DDT sicili oluşturulmuştur ve bu sicil kamuoyuna açık olacaktır. Yazmanlık DDT sicilini tutacaktır.

2. DDT üreten ve/veya kullanan her bir Taraf, bu tür üretim ve/veya kullanımı, Dünya Sağlık Örgütünün DDT'nin kullanımı hakkında verdiği tavsiyelere ve yönlendirme ilkelerine uygun olarak ve söz konusu Taraf için yerel olarak güvenli, etkin ve mali yükümlülükleri karşılanabilir. Alternatiflerin mevcut olmadığı durumlarda, hastalık taşıyıcı ve kontrolü ile sınırlanacaktır.

3. DDT Siciline kaydedilmemiş bir Tarafın hastalık taşıyıcı kontrolü için DDT'ye gereksinimi olduğunu belirlemesi halinde, Söz konusu Taraf mümkün olan en kısa süre içinde isminin hemen DDT Siciline eklenmesi için Yazmanlığa bilgilendirecektir. Bu Taraf, aynı zamanda durumu Dünya Sağlık Örgütünü de bilgilendirecektir.

4. DDT kullanan bir Taraf, her üç yılda bir, Yazmanlığa ve Dünya Sağlık Örgütüne kullanılan miktar, kullanım koşulları ve kullanımın Taraf ülkenin hastalık yönetim stratejisine uygunluğu konularında, Taraflar Konferansınca Dünya Sağlık Örgütüne danışılarak kararlaştırılacak formata uygun olarak bilgi verecektir.

5. Taraflar Konferansı, DDT'nin kullanımının azaltılması ve nihai hedef olarak ortadan tamamen kaldırılması amacıyla şunları teşvik edecektir:

(a) DDT kullanan her bir Taraf 7. maddede belirlenen uygulama planının bir parçası olarak bir eylem planı geliştirecek ve uygulayacaktır. Bu eylem planı şunları içerecektir:

(i) DDT kullanımının hastalık taşıyıcı kontrolü ile sınırlandırılmasını sağlayacak düzenleyici ve diğer mekanizmaların geliştirilmesi;

(ii) Uygun alternatif ürünler, yöntemler ve stratejilerin, bu alternatiflerin etkinliğinin sürekliliğini sağlamak için direnç yönetimi stratejileri dahil olmak üzere uygulanması;

(iii) Sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi ve hastalık vakalarının azaltılmasına yönelik önlemleri.

(b) Taraflar kendi kapasiteleri dahilinde, DDT kullanan Taraflar için, bu ülkelerin şartlarına uygun ve hastalığın insani ve ekonomik yükünü hafifletme hedefine yönelik, güvenli alternatif kimyasal ve kimyasal olmayan ürünler araştırılması ve geliştirilmesini teşvik edecektir. Alternatiflerin veya alternatif kombinasyonlarının geliştirilmesinde öne çıkarılması gereken etkenler, insan sağlığı risklerini ve bu alternatiflerin çevreye olan etkilerini de kapsayacaktır. Sürdürülebilir DDT alternatifleri, insan sağlığına ve çevreye daha az risk oluşturacak, ilgili Tarafların şartlarına dayalı olarak hastalık kontrolüne uygun olacak ve izleme verileri ile desteklenmelidir.

6. Taraflar Konferansı, ilk toplantıdan başlayarak ve bundan sonra en azından her üç yılda bir olmak üzere, Dünya Sağlık Örgütüne danışarak, mevcut bilimsel, teknik, çevresel ve ekonomik bilgiler esasında DDT'nin hastalık taşıyıcılara karşı kontrolü için kullanımına ilişkin gereksinimin devam edip etmediğini, aşağıdaki hususlarda dikkate alarak değerlendirecektir:

(a) DDT üretimi ve kullanımı ve 2. fıkrasında belirtilen şartlar;

(b) DDT'ye alternatiflerin varlığı, uygunluğu ve uygulanması; ve

(c) Ülkeler bu tip alternatiflerle emniyetli iş yapabilme kapasitelerini güçlendirerek güven geliştireceklerdir.

7. Bir Taraf, herhangi bir zamanda, kendi adının DDT kullanımını Sicilinden çıkarılmasını Yazmanlığa yazılı bildirimle talep edebilir. Bu çıkarılma, bildiriminde belirtilen tarihte yürürlüğe girecektir.

EK - C

AMAÇLANMAYAN ÜRETİM

I. Bölüm: 5. Madde şartlarına tabi kalıcı organik kirleticiler

Bu Ek, aşağıda belirtilen ve antropojenik kaynaklardan kasıtsız olarak oluşturulan ve salıverilen kalıcı organik kirleticilere yöneliktir:

Kimyasal madde
Poliklor dibenzen-p-dioksinler ve dibenzofuranlar (PCDD/PCDF)
Heksaklorbenzen (HKB) (CAS* No: 118-74-1)
Poliklor bifeniller (PKB)

* CAS - Kimyasal Özet Servisi

II. Bölüm: Isı Kaynak Çeşitleri

Poliklor dibenzen-p-dioksinler ve dibenzofuranlar, Heksaklorbenzen ve Poliklor bifeniller, organik madde ve klor içeren ısıl işlemlerde tamamlanmamış bir yanmanın veya kimyasal olayların sonucu kasıtsız olarak oluşur ve salıverilir. Aşağıdaki sınai olaylarda, kimyasal maddelerin göreceli olarak daha yüksek derece ısıda oluşması ve çevreye salıverilme potansiyeli mevcuttur:

(a) Kentsel, tehlikeli veya tıbbi atık veya kanalizasyon çamuru yakılan fırınlar dahil çöp yakma fırınları;

(b) Tehlikeli atık yakan çimento fırınları;

(c) Elemental klor kullanılarak yapılan kağıt hamuru üretimi veya ağartma amacıyla elemental klor açığa çıkaran kimyasal maddelerin üretimi;

(d) Metalürji sanayiinde kullanılan aşağıdaki termal olaylar:

(i) İkincil bakır üretimi;

(ii) Demir ve çelik sanayiindeki yüksek ısıtma tesisleri;

(iii) İkincil alüminyum üretimi;

(iv) İkincil çinko üretimidir.

III. Bölüm: Çeşitli Isı Kaynakları:

Poliklor dibenzen-p-dioksinler ve dibenzenfuranlar, Heksaklorbenzen ve Poliklor bifeniller ayrıca aşağıdaki ısı kaynak çeşitlerinden de kasıtsız olarak oluşarak ortamlara salıverilebilir:

(a) Depolarda yakılması dahil atıkların, açıkta yakılması;

(b) Metalürji sanayiinde kullanılan II. Bölümde sözü edilmeyen termal olaylar;

(c) Evsel yakma kaynakları;

(d) Fosil yakıt kullanılan kamu hizmet kuruluşu ve sınai yakma kazanları;

(e) Odun ve diğer biyokütle yakıtlar için yakma tesisleri;

(f) Kasıtsız olarak oluşan kalıcı organik kirleticiler yayan özel birtakım kimyasal üretim süreçleri, özellikle klorofenollar ve kloranil üretimi;

(g) Krematoryumlar (ceset yakmalar);

- (h) Tüm motorlu araçlar, özellikle kurşunlu benzin yakanlar;
- (i) Hayvan leşlerinin imhası;
- (j) Tekstil ve deri boyama (kloranil ile) ve (alkali ekstraksiyonuyla) son kat kaplama
- (k) Kullanım ömrünü tamamlamış taşıtlar için parçalama tesisleri;
- (l) Bakır kabloların alevsiz yanması;
- (m) Atık yağ rafinerileri

IV. Bölüm: Tanımlar

1. Bu Ek'in amaçları bakımından;

(a) "Poliklor bifeniller" bifenil molekülü (iki benzen halkası birbirine tekli bir karbon-karbon bağı ile bağlıdır) üzerindeki hidrojen atomlarının on taneye kadar klor atomu ile yer değiştirebildiği aromatik bileşikler anlamına gelmektedir; ve

(b) "Poliklor dibenzen-p-dioksinler" ve "poliklorlu dibenzofuranlar" üç halkalı, Poliklor dibenzen-p-dioksinlerde iki oksijen atomu ile bağlanmış iki benzen halkası, Poliklorlu dibenzofuranlarda ise bir oksijen atomu ve bir karbon-karbon bağından oluşan ve hidrojen atomlarının en çok sekiz adede kadar klor atomları ile yer değiştirebildiği aromatik bileşikler anlamına gelmektedir.

2. Bu Ek'te, Poliklorlu dibenzen-p-dioksinler ve dibenzofuranlar, poliklorlu dibenzen-p-dioksinler ve dibenzofuranlar ile eş düzlemlili poliklor bifenillerin farklı kongenerlerinin göreceli dioksin benzeri toksik etkinliğini 2,3,7,8-tetraklordibenzen-p-dioksine oranla ölçen toksik eşitlik kavramını

kullanarak ifade edilmektedir. Bu Sözleşmenin amaçları bakımından kullanılacak toksik eşdeğerlik faktör değerleri, Dünya Sağlık Örgütü 1998 poliklorlu dibenzen-p-dioksinler ve dibenzenfuranlar ve eş düzlemlili poliklorlu bifeniller için memeliler için verilen toksik eşdeğerlik faktör değerleriyle başlamak üzere, kabul gören uluslararası standartlara uygun olmalıdır. Yoğunluklar, toksik eşdeğerlikler cinsinden ifade edilmektedir.

V. Bölüm: Mevcut en iyi teknikler ve en iyi çevresel uygulamalar hakkında genel kılavuzluk

Bu bölüm Taraflara I. Bölümde listelenen kimyasal maddelerin salıverilmelerini önleme veya azaltmada genel yönlendirmeyi sağlamaktadır.

A. Mevcut en iyi teknikler ve en iyi çevresel uygulamalara ilişkin genel yönlendirici tedbirler

Öncelik, I. Bölümde listelenen kimyasal maddelerin oluşumu ve salıverilmenin önlenmesi yaklaşımlarının düşünülmesine önem verilmelidir. Yararlı önlemler şunları içerebilir:

(a) Düşük atık teknolojisinin kullanımı;

(b) Daha az tehlikeli maddelerin kullanımı;

(c) Atıkların ve bir süreçte kullanılan ve üretilen maddelerin geri kazanımı ve geri dönüşümünün teşviki;

(d) Yem malzemelerinin, kalıcı organik kirleticiler konumunda olduklarında veya bu malzemelerle kalıcı organik kirletici salıverme arasında doğrudan bir bağlantı olduğu durumlarda kaynakta değiştirilmesi;

(e) İyi ev idaresi ve önleyici bakım programları;

(f) Atık yönetiminde, atık depolama yerlerinin yakılması dahil, açık veya kontrolsüz atık yakımının durdurulması amacıyla, iyileştirilmelere gidilmesi. Yeni atık bertaraf tesisleri inşası teklifleri değerlendirilirken, kaynakların geri kazanımı, yeniden kullanım, geri dönüşümü, atıkların ayrılması ve daha az atık üreten ürünlerin teşvik edilmesi dahil olmak üzere, evsel ve tıbbi atık üretimini en aza indirecek faaliyetler gibi alternatifler dikkate alınmalıdır. Bu yaklaşım kapsamında, kamu sağlığı dikkatle değerlendirilmelidir;

(g) Bu kimyasal maddelerin, kirleticiler olarak ürünlerde yer almasının en aza indirilmesi;

(h) Ağartma için element klor veya kimyasal maddelerden klor üretildiği için kaçınılmadır.

B. En iyi teknikler

En iyi teknikler kavramı herhangi özel bir teknik veya teknolojinin tarif edilmesinden ziyade, ilgili donanımın teknik özelliklerini, coğrafi konumunu ve yerel çevresel koşullarını dikkate almayı amaçlamaktadır. I. Bölümde listelenen kimyasal maddelerin salıverilişini azaltıcı uygun kontrol teknikleri genelde aynıdır. En iyi tekniklerin belirlenmesinde, bir önlemin olası fayda ve maliyetleri göz önünde bulundurularak ve ihtiyatlılık ve önleme hususları dikkate alınarak, aşağıdaki etkenlere, hem genel hem de belirli durumlarda, özel bir önem verilmelidir:

(a) Genel değerlendirmeler:

(i) Söz konusu salıvermenin yapısı, etkileri ve kütlesi; teknikler, kaynağın boyutuna bağlı olarak değişiklik gösterebilir;

(ii) Yeni ve mevcut donanımların işletmeye alınma süresi;

(iii) Mevcut en iyi tekniğin uygulamaya konulması için ihtiyaç duyulan süre;

(iv) Uygulamalarda kullanılan hammaddelerin tüketim miktarları ve yapısı ile bu maddelerin enerji verimliliği;

(v) Çevreye salıverilmelerin genel etkisinin ve bunların çevreye yönelik risklerinin önlenmesi veya en aza indirilmesi gereği;

(vi) Kazaları önleme ve bu kazaların çevreye yönelik etkilerini en aza indirme gereği;

(vii) İşyerlerinde mesleki sağlık ve emniyeti sağlama gereği;

(viii) Sınai ölçekte başarıyla denenmiş karşılaştırılabilir uygulamalar, tesisler veya işletme yöntemleri;

(ix) Teknolojik ilerlemeler ve bilimsel bilgi ve anlayışta değişiklikler.

(b) Salıverilmeleri azaltıcı genel önlemler:

Yeni tesisler inşaa edilmesi teklifleri değerlendirilirken veya bu Ek'te listelenen kimyasal maddeleri yayan uygulamaları kullanan mevcut tesisler önemli ölçüde tadil edilirken, benzer yararlılık gösteren ancak bu tür kimyasal maddelerin oluşumundan ve Salıverilişi önleyen alternatif yöntemler, teknikler veya uygulamalar öncelikle dikkate alınacaktır. Bu gibi tesislerin inşaa edileceği veya önemli ölçüde tadil edilmesi durumlarda, mevcut en iyi tekniklerin belirlenmesinde V. Bölümün A bölümünde ana hatlarıyla belirtilen önleyici önlemlere ek olarak aşağıdaki azaltma önlemleri de ayrıca düşünülebilir:

(i) Baca gazı temizleme için, ısı veya katalitik oksidasyon, toz çökeltme veya adsorbsiyon gibi daha iyi yöntemlerin kullanılması;

(ii) Atık maddelerin, atık suların, atıkların ve kanalizasyon çamurunun örneğin ısıyı işlemde geçirerek veya onları etkisiz kılarak veya onları zehirden arındıran kimyasal işlemlerden geçirmek yoluyla işleme tabi tutulması;

(iii) Kapalı sistemlere geçilmesi gibi, salıverilmelerin azaltılması veya ortadan kaldırılmasını sağlayacak yöntem değişiklikleri;

(iv) Yakma sıcaklığı ve kalış süresi gibi kontrol parametreleri aracılığıyla yanma işlemini iyileştirecek ve Ek'te listelenen kimyasal maddelerin oluşumunu önleyecek yöntem değişiklikleri.

C. En iyi çevresel uygulamalar

Taraflar Konferansı en iyi çevresel uygulamalara ilişkin yönlendirme geliştirebilir.

EK - D

BİLGİ SAĞLAMA ZORUNLULUKLARI VE TARAMA KRİTERLERİ

1. Bir kimyasal maddenin Ek A, B ve/veya C’de yer almasına ilişkin olarak teklif sunan bir Taraf, kimyasal maddeyi (a) bendinde belirtilen şekilde tanımlayacak ve kimyasal madde ile mevcut olduğu hallerde maddelerin dönüşüm ürünleri hakkında, (b) ile (e) bentlerinde belirtilen tarama kriterlerine göre bilgi sağlayacaktır:

(a) Kimyasal kimlik:

(i) Tescilli isim veya isimler, ticari isim veya isimler ve bu isimlerin eşanlamları dahil tüm isimleri, Kimyasal Özet Servisi (CAS) Sicil numarası, Uluslararası Saf ve Uygulamalı Kimya Birliği (IUPAC) ismi; ve

(ii) Uygun olan hallerde söz konusu izomerlerinin özelliklerini içeren ve kimyasal sınıfın yapısı;

(b) Kalıcılık:

(i) Söz konusu kimyasal maddenin su içindeki yarılanma süresinin iki aydan veya topraktaki yarı ömrünün altı aydan veya çökelti içindeki yarılanma süresinin altı aydan daha uzun olduğuna ilişkin kanıt; veya

(ii) Söz konusu kimyasal maddenin bu Sözleşme kapsamında değerlendirilmesi için yeterli düzeyde kalıcılık gösterdiğine yönelik kanıt;

(c) Biyo-birikim (Biyolojik - Birikim):

(i) Söz konusu kimyasal maddenin suda yaşayan türlerde biyo-konsantrasyon veya biyo-birikim faktörünün 5.000’den büyük olduğuna veya,

böyle bir bilginin yokluğu halinde, log Kow'unun 5'ten büyük olduğuna ilişkin kanıt;

(ii) Söz konusu kimyasal maddenin, diğer türlerdeki yüksek biyo-birikim potansiyeli, yüksek zehirliliği veya eko-zehirliliği gibi başka nedenlerden ötürü kaygı uyandırdığına ilişkin kanıt;

(iii) Biotada (bitki ve hayvan toplumunda), kimyasal maddenin biyo-birikim potansiyelinin, kimyasal maddenin bu Sözleşme kapsamında değerlendirilmesini haklı kılacak boyutlarda izleme verisinin bulunması;

(d) Uzun mesafeli çevresel taşınım potansiyeli:

(i) Kimyasal maddenin saliverilme kaynağından uzak yerlerde ölçülen düzeylerinin potansiyel kaygı oluşturması;

(ii) Kimyasal maddenin, hava, su veya göçmen türler aracılığıyla, uygun mesafeli çevresel taşınım, alıcı çevreye aktarım devir potansiyeli ile birlikte gösteren izleme verileri; veya

(iii) Kimyasal maddenin hava, su veya göçmen türler aracılığıyla uzun mesafeli çevresel taşınım potansiyeline, saliverilme kaynağından uzak yerlerde alıcı bir çevreye devredilme potansiyeliyle birlikte sahip olduğunu gösteren çevresel akıbet özellikleri ve/veya model sonuçları. Hava yoluyla ciddi ölçülerde göç eden bir kimyasal madde için, havadaki yarılanma süresinin iki günden daha uzun olması; ve

(e) Olumsuz etkiler:

(i) Kimyasal maddenin insan sağlığına veya çevreye yönelik olumsuz etkilerinin, bu Sözleşme kapsamında değerlendirilmesini haklı kıldığına ilişkin kanıtlar; veya

(ii) İnsan sağlığına veya çevreye zarar verme potansiyelini gösteren zehirlilik veya eko-zehirlilik verileri.

2. Teklif eden Taraf, mümkün olan hallerde kimyasal maddenin uzun mesafeli çevresel taşınımdan kaynaklanan veya bu taşınımdan beklenen, ölçülen veya öngörülen zehirlilik ve eko-zehirlilik verilerinin bir karşılaştırmasını da içeren kaygı uyandırıcı nedenleri ile oluşan bir açıklama ve küresel denetim gereğine işaret eden kısa bir açıklama notu verecektir.

3. Teklif eden Taraf, mümkün olan ölçülerde ve kendi kapasitesini dikkate alarak, 8. Maddenin 6. fıkrasında belirtildiği üzere, teklifin değerlendirilmesini destekleyecek ilave bilgileri sağlayacaktır. Bir Taraf, böyle bir teklifin geliştirilmesi sırasında, her türlü kaynaktan teknik uzmanlık hizmeti alabilecektir.

EK - E

RİSK PROFİLİ İÇİN BİLGİ SAĞLAMA ŞARTLARI

Değerlendirmenin amacı, kimyasal maddenin, uzun mesafeli çevresel taşınımın bir sonucu olarak, insan sağlığına ve/veya çevreye küresel eylemi gerekli kılacak boyutlara ulaşan olumsuz etkilere yol açmasının muhtemel olup olmadığını ölçmektir. Bu amaç doğrultusunda, Ek D’de belirtilen bilgileri detaylandıran ve değerlendiren ve mümkün olduğu ölçüde aşağıdaki çeşitli bilgileri de içeren bir risk profili geliştirilecektir:

(a) İlgili hallerde kaynaklar, şu bilgileri de kapsayacaktır:

(i) Miktar ve yer dahil üretim bilgileri,

(ii) Kullanımlar; ve

(iii) Boşlatma, kayıplar ve salıvermeler;

(b) Çoklu kimyasal maddeleri içeren toksikolojik etkileşimlerin bir değerlendirmesini içeren kaygıyı sonlandıran etmen veya etmenlere ilişkin tehlike değerlendirmesi;

(c) Kimyasal madde hakkındaki veri ve bilgiler ve kimyasal maddenin kimyasal ve fiziksel özelliklerinin yanı sıra, bu maddenin kalıcılığı ve bunların çevresel taşınım ile ne şekilde bağlantılı olduğu, çevre bölgeleri dahilinde ve arasındaki aktarımı, bozulması ve diğer kimyasal maddelere dönüşümüne ilişkin bilgiler dahil olmak üzere, çevresel akıbeti. Biyo-konsantrasyon veya biyo-birikim faktörünün ölçülen değerlere dayalı bir saptaması, izleme verilerinin bu gereksinimi karşıladığı kanısına varılması durumu hariç, mevcut olacaktır;

(d) İzleme verileri;

(e) Özellikle uzun mesafeli çevresel taşınımın bir sonucu olarak yerel alanlarda maruz kalmalara ve biyolojik-varolmaya ilişkin bilgiler;

(f) Mevcut olduğu şekliyle, ulusal ve uluslararası risk değerlendirmeleri, değerlendirmeler veya profiller ve etiketleme bilgileri ve tehlike sınıflandırmaları; ve

(g) Kimyasal maddenin uluslararası sözleşmelere göre konumudur.

EK - F

SOSYO-EKONOMİK DEĞERLENDİRMELER HAKKINDA BİLGİ

Bu Sözleşmeye dahil edilmesi yönünden değerlendirilmekte olan kimyasal maddeler için, olası denetim önlemlerine ilişkin olarak, yönetim ve ortadan kaldırma dahil bütün seçenekleri kapsayan bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu amaçla; Taraflar Konferansı tarafından bir karar alınmasına olanak sağlamak amacıyla, olası denetim önlemleriyle ve sosyo-ekonomik hususlara ilişkin gerekli bilgiler temin edilmelidir. Bu gibi bilgiler, Taraflar arasında farklılık gösteren kapasiteleri ve şartları yansıtmalı ve aşağıdaki gösterge niteliğindeki hususlar listesini de dikkate almalıdır:

(a) Olası denetim önlemlerinin, Risk azaltma hedeflerinin karşılanması hususundaki yararlılığı ve etkinliği:

- (i) Teknik yapılabilirlik; ve
- (ii) Çevresel ve sağlık konuları dahil olmak üzere maliyetler;

(b) Alternatifler (ürünler ve yöntemler):

- (i) Teknik yapılabilirlik;
- (ii) Çevresel ve sağlık konuları dahil olmak üzere maliyetler;
- (iii) Yararlılık;
- (iv) Risk;
- (v) Mevcut olma; ve
- (vi) Erişilebilirlik;

(c) Olası denetim önlemlerini uygulamanın toplum üzerindeki olumlu ve/veya olumsuz etkileri:

- (i) Kamusal, çevresel ve mesleki sağlık konularını içeren genel sağlık;
- (ii) Su ürünleri yetiştiriciliği ve ormancılık dahil olmak üzere tarım;
- (iii) Biota (biyolojik farklılık);
- (iv) Ekonomik boyutlar;
- (v) Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik eğilim; ve
- (vi) Sosyal maliyetler;

(d) Atıkların ve bunların imhasının yarattığı sonuçlar (özellikle artık kullanılmayan pestisit stokları ve kirletilmiş alanların temizlenmesi):

- (i) Teknik yapılabilirlik; ve
- (ii) Maliyet;

(e) Bilgiye ve yaygın halk eğitime erişim;

(f) Denetim ve izleme kapasitesinin durumu; ve

(g) Alternatiflere ilişkin bilgiler dahil olmak üzere alınan ulusal veya bölgesel kontrol önlemleri, ve diğer ilgili risk yönetim bilgileri.